

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Robertos Palčiauskaitės,
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

Draudimo sutarčių sudarymo internetu problematika
Problematics of conclusion of Online Insurance Contracts

Darbo vadovas: Lekt. dr. Sigitas Barakauskas

Recenzentas: doc. dr. Rimantas Simaitis

Vilnius
2019

TURINYS

ĮVADAS	3
1. DRAUDIMO SUTARTIES CHARAKTERISTIKA	7
1.1. Draudimo sutarties samprata	7
1.2. Vartotojo vaidmuo draudimo teisiniuose santykiuose	10
2. DRAUDIMO SUTARTIES SUDARYMAS	15
2.1. Sutarties sudarymo elektroninėmis ryšių priemonėmis sąvoka ir būdai	16
2.2. Oferta internetu	20
2.3. Akceptas internetu	22
2.4. Draudimo sutarties galia internete	25
3. PROBLEMINIŲ ASPEKTŲ IDENTIFIKAVIMAS, SUDARANT ELEKTRONINES DRAUDIMO SUTARTIS	27
3.1. Ikisutartinės draudimo santykių dalyvių teisės ir pareigos	29
3.1.1. Ikisutartinės draudiko teisės ir pareigos	31
3.1.1.1. Supažindinimo problematika	33
3.1.1.2. Patvirtinimo problematika	38
3.1.1.2.1. Draudimo sutarties sudarymas elektroniniu paštu	38
3.1.1.2.2. Draudimo sutarties sudarymas tiesiogiai draudiko platformoje	40
3.1.2. Asmens tapatybės nustatymo problematika elektroninėje erdvėje	44
3.1.3. Draudėjo teisės ir pareigos	49
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	56
SUMMARY	57
SANTRAUKA	59
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	61

IVADAS

Spartus draudimo sutarčių sudarymo internetu vystymasis draudimo sektoriuje kelia teisinių klausimų. Nors sutarčių sudarymas nuotoliniu būdu šiais laikais nėra naujas reiškinys, tačiau yra tam tikrų problemų, draudimo sutartis sudarant elektroninių ryšių priemonėmis (automatizuotu būdu). Vartotojai, pirkdami draudimo paslaugas, moka už kažką neapčiuopiamo. Elektroninių ryšių priemonėmis neišėjus iš namų galima pasirūpinti savo ir savo aplinkos apsauga – sudaryti draudimo sutartis elektroniniu būdu, tačiau dar XXI amžiuje yra problemų sudarant draudimo sutartis internetu.

Nagrinėjamos **temos aktualumas**. Draudimo teisė yra plati teisės šaka, reguliuojanti gyvybės ir ne gyvybės draudimo santykius, todėl galima teigti, jog aktuali beveik kiekvienam asmeniui. Bent kartą į metus daugelis žmonių turi sąlytį su draudimo teise, pvz., draudžiant transporto priemonę, gyvybę, sveikatą, būstą ir kt., o iš to galime daryti išvadą, kad draudimo teisės rinka yra plataus spektro, todėl šis darbas yra reikšmingas, o jame išskirtos kai kurios problemos yra naujos ir neanalizuotos kituose darbuose. Be kita ko, draudimo veikla yra viena iš ekonominės veiklos rūšių, kuri turi didelę ne tik ekonominę, bet ir socialinę reikšmę bei susidomėjimą. Nagrinėjama tema aktuali, nes, pirmiausia, draudimo tema nėra dažnai nagrinėjama teisinėje erdvėje (nėra daug mokslinių darbų, straipsnių, ar naujai išleistų knygų, ar konferencijų). Tai šiam darbui sukuria pridėtinę vertę teoriniu ir praktiniu aspektais. Antra, yra problemų sudarant draudimo sutartis elektroninėmis ryšio priemonėmis, nes teorijoje nustatytos pareigos neretai yra netinkamai įgyvendinamos praktikoje. Kaip rodo teismų praktika, dažnai yra atsisakoma išmokėti draudimo išmoką dėl sutartyje numatytų išlygų, kurios nebuvo tinkamai atskleistos draudėjui. Kadangi nebuvo analizuojamas šalių tarpusavio santykis, kai sutartis yra sudaroma elektroninių ryšių priemonėmis, tai išryškina šio darbo aktualumą. Trečia, šio darbo tematika yra aktuali didelei visuomenės daliai, kadangi besidraudžiančiųjų ratas, o ir teisinis reglamentavimas, kinta, todėl ši tema verta dėmesio ir papildomos analizės, ką patvirtina Lietuvos banko duomenys, jog vyksta pokyčiai draudimo rinkoje¹. Pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas dažnai keičiasi (nauja akto redakcija įsigalios nuo 2019 m. gegužės 1 d., o prieš tai buvo keista ir įsigaliojo nuo 2019 m. sausio 13 d., todėl matyti, jog yra didelė kaita). Akivaizdu, kad draudėjų susidomėjimą sutartis sudaryti nuotoliniu būdu pastebėjo ir draudimo įmonės, todėl imtasi priemonių draudėjams

---

¹ Draudimo rinkoje – sumažėjusios kainos ir daugiau apsaugos vartotojams. [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. gruodžio 11 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.lb.lt/lt/naujienos/draudimo-rinkoje-sumazejusios-kainos-ir-daugiau-apsaugos-vartotojams>>.

sudaryti sąlygas draudimo sutartis sudaryti elektroninėje erdvėje, naudojantis elektroninio ryšio priemonėmis, tačiau dar iki šiol įstatymo leidėjas yra palikęs spragų, kurias privalu atskleisti.

Darbo tikslas – identifikuoti ir atskleisti vartotojo ir draudiko draudimo sutarčių sudarymo elektroninio ryšio priemonėmis problematiką ikisutartiniuose santykiuose.

Siekiant atskleisti darbo tikslą iškeliami šie **uždaviniai**:

1. Charakterizuoti draudimo sutartį, draudimo sampratą bei vartotojo vaidmenį draudimo teisiniame santykiuje;
2. Atskleisti draudimo sutarties sudarymo galimybes elektroninėmis ryšio priemonėmis;
3. Identifikuoti probleminius aspektus, sudarant draudimo sutartis, naudojantis elektroninėmis ryšių priemonėmis.

Darbo objektas. Darbe bendrais bruožais analizuojami draudimo sutarties ypatumai, atskleidžiant draudimo sutarties charakteristiką, sampratą ir vartotojo vaidmenį draudimo teisiniame santykiuje. Be to, analizuojama oferta ir akceptas, kai draudimo sutartis sudaroma internetu, t. y. elektroninių ryšių priemonėmis. Daugiausiai dėmesio skiriama draudimo sutarčių probleminiams aspektams atskleisti, kurie kyla elektroninėmis ryšių priemonėmis sudarant draudimo sutartį. Atsižvelgiant į tai, jog ikisutartiniuose tarpusavio teisiniuose santykiuose vartotojas ir draudikas privalo atskleisti informaciją ir atlikti veiksmus, kurie reikalingi draudimo sutarties sudarymui dėl šios priežasties darbe apsiribojama nagrinėti tik ikisutartinius šių šalių santykius. Pažymėtina, kad darbo autorė analizuos draudimo sutarčių sudarymo internetu problematiką, kuri kyla vartotojams, nes šis šalių tarpusavio santykis yra jautriausias. Vartotojai yra silpnesnė šalis ne tik draudimo teisiniuose santykiuose. Akivaizdu, kad stipresnioji šalis, pvz., uždaroji akcinė bendrovė, kaip juridinis asmuo, yra palankesnėje padėtyje ir, kaip rodo teismų praktika, yra pripažįstama stipresne šalimi, todėl jai taikomi kitokie standartai, ir manytina, kad tokia šalis gali išsireikalauti jai palankesnes draudimo sąlygas, skirtingai nei vartotojai. Dėl šios priežasties analizuojamas santykis tik tarp vartotojo ir draudiko. Be to, šiame darbe apžvelgiama Europos Žmogaus Teisių Teismo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika. Be to, draudikas gali susidurti ir su techniniais klausimais, tačiau šiame darbe jie nebus analizuojami, kadangi šios problemos gali būti išsprendžiamos pasitelkus informacinės technologijos specialistus, pvz., klaida elektroniniame dokumente gali būti ištaisoma susisiekus su draudiku, o ir užsienio autoriai yra tai analizavę, todėl, darbo

autorės nuomone, nėra pagrindo koncentruotis į analizuotus aspektus, kurie gali būti ištaisomi susisiekus su draudiku.

Tyrimo **metodai**. Išsikelti uždaviniai lėmė šių tyrimo metodų taikymą. Pirmas – turinio analizės metodas, pasitelktas susipažinti su teorinėmis draudimo sutarties reguliavimo nuostatomis. Taikant šį metodą taip pat analizuojami teisės aktai, reglamentuojantys draudimo sutarties tematikai reikšmingus aspektus. Tai leido įvardyti esamo teisinio reglamentavimo dinamiką. Antras – sisteminės analizės metodas. Šis metodas darbe naudojamas siekiant identifikuoti draudimo sutarties sudarymą internetu problematiką. Trečias – lyginamosios analizės metodas. Taikant šį metodą įvardijamos skirtingos šalių patirtys. Darbo autorė pasirinko analizuoti Jungtinių Amerikos Valstijų bei Jungtinės Karalystės šalių patirtis, kadangi, pirmiausia, įdomu apžvelgti minėtųjų valstybių gerąją praktiką, kaip jos išvengia problemų, kurios identifikuojamos šiame darbe. Kita vertus, darbas nepretenduoja būti išsamia lyginamąja studija, kadangi draudimo sutartys yra specifinės, be kita ko, draudimo sutarčių sudarymas internetu yra nagrinėjamas pavieniuose šaltiniuose, pvz., *John Lawry* ir *Philip Rawlings*², kas apsunkina draudimo sutarčių, sudaromų internetu, išsamią analizę lyginamuoju požiūriu, dar daugiau, analizuotose straipsniuose autoriai akcentavosi į kitus aspektus, nors ir sutarčių, kurie sudaromi automatizuotu būdu, t. y. elektroninėmis ryšių priemonėmis, problematiką. Vis dėlto, siekiama atskleisti užsienio valstybių praktiką, iš kurios galima semtis patirties ir panaudoti Lietuvoje, siekiant išspręsti kylančius klausimus. Darbe lyginamasis metodas bus naudojamas tik trečioje darbo dalyje, nes būtent toje dalyje atsispindi pagrindinė šio darbo esmė. Ketvirtas – loginis-analitinis metodas taikomas kaip loginio mąstymo procesas, siekiant ištirti draudimo sutarčių probleminius aspektus. Penktas – apibendrinimo metodas naudojamas apibendrinti analizuotai tyrimo medžiagai ir išvadoms formuluoti. Šeštasis – lingvistinis metodas, kuriuo siekiama tobulinti sąvokas bei teisinio apibrėžtumo, kadangi pažodinis vertimas iš užsienio kalbos gali sąlygoti išplėstą sąvokos interpretavimą. Lingvistinis metodas padeda atskleisti tikrąją prasmę. Sąvokos, reiškiniai, jų tarpusavio santykiai analizuojami, vertinami ir išvados daromos, vadovaujantis logikos dėsniais. Septintasis – dokumentų analizės metodas, šis metodas pasitelktas analizuoti teisės aktų normas, reglamentuojančias draudimo sutarties elektroninėje erdvėje (automatizuotu būdu) problematiką. Aštuntasis – gramatinis metodas naudojamas sinonimiškoms, bet savo prasme visgi skirtingoms sąvokoms išanalizuoti.

---

² LAWRY, J., RAWLINGS, P. *Insurance law: Doctrine and principles*. Second edition. Oxford and Portland, Oregon, 2005.

Svarbiausi **šaltiniai**. Darbas rašytas vadovaujantis negausiais Lietuvos mokslininkų darbais ir teismų praktika, doktriniais šaltiniais, kuriuose akcentuojami reikšmingi aspektai. Minimalių užuomazgų šiai temai rasta draudi.lt internetiniame puslapyje³, tačiau tai tik abstraktaus pobūdžio informacija. Akivaizdu, kad poreikis analizuoti šią temą yra didelis, nes nėra išsamiai išanalizuota moksliniuose darbuose. Didžiausią įspūdį paliko *John Lawry* ir *Philip Rawlings* leidinys, kadangi jame išskirti aspektai dėl ofertos ir akcepto yra labiausiai susiję su darbo tema, kurie leido antroje dalyje įvardyti sutarties sudarymo elektroninėje erdvėje skirtumus. Be kita ko, A. *Flanagan* straipsnis pavadinimu e-komercija: draudimo sutarčių reguliavimas interneto amžiuje⁴, paaiškino kokiais būdais yra galima pasirašyti elektroninę sutartį. Be to, D. Sauliūnas⁵ išryškino informacinių technologijų ypatumus, t. y. koncepciškai, aiškiai ir glaustai išdėstė elektroninių sutarčių reguliavimo klausimus, o jo suskirstytos internetinių sutarčių kategorijos padėjo vystyti šį darbą.

Siekiant išsamiau ir geriau atskleisti darbo temą bei esminius bruožus, šis darbas struktūriškai padalintas į tris dalis. Pirmoje dalyje aptariami koncepciniai klausimai, be kurių darbas nuosekliai nesivystytų, t. y. aptariama draudimo sutarčių charakteristika, kurioje išskiriamos tokios pagrindinės potėmės: draudimo sutarties samprata ir vartotojo vaidmuo draudimo teisiniuose santykiuose. Antroje darbo akcentuojamasi į draudimo sutarties sudarymą. Šioje dalyje išskiriamos keturios potėmės. Pirmoje atskleidžiami būdai, kuriais galima sudaryti draudimo sutartis elektroninio ryšio priemonėmis; antroje ir trečioje – analizuojama oferta ir akceptas, paskutinėje – draudimo sutarties galia sudarant sutartis elektroninėje erdvėje. Didžiausias dėmesys skiriamas paskutinei darbo daliai, o šioje identifikuojamos ir analizuojamos problemos, kylančios dėl draudimo sutarties sudarymo, naudojantis elektroninėmis ryšio priemonėmis ikisutartiniuose santykiuose.

Naujumas. Apie draudimo sutartis, sudaromas elektroninio ryšio priemonėmis, nebuvo plačiai kalbėta tiek teisiniais aspektais, tiek praktiniais aspektais. Nebuvo analizuojamos draudėjo ir draudiko tarpusavio teisės ir pareigos, kylančios iš įstatymų, kurios reikšmingos sudarant sutartį elektroninių ryšių priemonėmis, be to, akcentuojamasi į gerąją užsienio šalių praktiką, kuri galėtų būti sektina ir naudinga.

---

³ Galimybė sudaryti draudimo sutartis neišėjus iš namų: privalumai ir trūkumai. [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. rugsėjo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.draudi.lt/galimyb%C4%97-sudaryti-draudimo-sutartis-nei%C5%A1%C4%97jus-i%C5%A1-nam%C5%B3-privalumai-ir-tr%C5%ABkumai>>.

⁴ FLANAGAN, A. E-commerce: the regulation of insurance in the age of the internet. Research Handbook on International Insurance Law and Regulation, University of London, UK, 2011, p. 576-577.

⁵ SAULIŪNAS, D. *et. al.* Informacinių technologijų teisė, NVO Teisės institutas, Vilnius, 2004.

1. DRAUDIMO SUTARTIES CHARAKTERISTIKA

Per pastaruosius kelerius dešimtmečius internetas tapo komercine aplinka. Naudojant internetą vartotojas gali ne tik gauti informaciją apie draudimo produktus ir draudimo apsaugą, palyginti skirtingų draudimo kompanijų siūlomus įkainius už teikiamą draudimo apsaugą, tačiau ir kreiptis dėl draudimo sutarties, ir sudaryti draudimo sutartį. Internetas tampa veiksminga ir nuolat prieinama priemonė sudaryti draudimo sutartis internetu.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta asmens veiklos laisvės ir iniciatyvos idėja⁶. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva – tai teisinių galimybių visuma, sudaranti prielaidas asmeniui savarankiškai priimti jo ūkinei veiklai reikalingus sprendimus, suponuojanti, *inter alia*, sutarčių sudarymo laisvę⁷. Ši konstitucinė nuostata ypač atskleidžiama civilinėje teisėje, kurioje pabrėžiama asmens laisvė sudaryti sutartis ir laisvai nusistatyti tarpusavio teises ir pareigas. Vadinasi, atsižvelgiant į tai, jog civilinių teisinių santykių šalys yra laisvos ir savarankiškos išreikšti valią ir šios laikytis, todėl santykiams reguliuoti yra reikalinga patikima ir nekintama priemonė, užtikrinanti šių šalių interesus – sutartis. Tuo teisei iškeliamas uždavinys užtikrinti šalių valios formavimo kryptį ir formą, o šis uždavinys yra įgyvendinamas sutarčių teisės pagalba.

Šioje darbo dalyje bendrais bruožais aptartini aspektai, charakterizuojantys draudimo sutartis. Siekiama atskleisti tarpusavio santykį tarp draudiko ir vartotojo, atkreiptinas dėmesys, kad pastarieji yra pripažįstami silpnesniąja šalimi, todėl reikalingas papildomas dėmesys ir analizė. Nors vartotojams taikomi papildomi apsaugos mechanizmai, tačiau verslo subjektai yra geresnėje pozicijoje, nes gali išsireikalauti palankesnių draudimo sąlygų. Vartotojo santykis su verslu, t. y. draudimo kompanijomis, yra jautresnis, todėl būtent šiuo darbu analizuojamas šis santykis ir su juo susijusi problematika.

1.1. Draudimo sutarties samprata

Draudimo teisinių santykių atsiradimo tarp draudėjo ir draudiko pagrindas – sutartis. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK)⁸ 6.154 straipsnis reglamentuoja sutarties sampratą ir numato, jog sutartis yra dviejų ar daugiau asmenų susitarimas sukurti,

---

⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014

⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. vasario 3 d. nutarimas „Dėl transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo išmokų už neturtinę žalą“.

⁸ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.

pakeisti ar nutraukti civilinius teisinius santykius, kai vienas ar keli asmenys įsipareigoja kitam asmeniui ar asmenims atlikti tam tikrus veiksmus (ar susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų atlikimo), o pastarieji įgyja reikalavimo teisę. Būtent sutartiniai teisiniai santykiai įpareigoja šalis laikytis sutarties ir joje prisiimtų įsipareigojimų. Nors sutartis dažniausiai apibūdinama kaip dviejų ar daugiau asmenų susitarimas, tačiau toks apibūdinimas yra primityvus ir nepakankamas, siekiant atskleisti pačios sutarties esmę.

Lietuvos doktrinoje draudimo sutartis apibūdinama kaip aleatorinis sandoris, kuriuo draudikas įsipareigoja už draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) ar trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, draudimo išmoką, jeigu įvyksta draudžiamasis įvykis⁹.

CK 6.987 straipsnyje pateikta draudimo sutarties samprata, pagal kurią draudimo sutartimi viena šalis (draudikas¹⁰) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui¹¹) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis. Draudimo sutarties pagrindu draudikas prisiima draudėjo ar trečiojo asmens, kurio naudai sudaryta sutartis, nuostolių riziką. Draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga paprastai nėra absoliuti, kadangi draudikas užsiimdamas rizikinga veikla, turi teisę nusistatyti draudimo apsaugos ribas per draudžiamųjų ir nedraudžiamųjų įvykių sąrašą, o toks sąrašas turėtų būti atskleidžiamas. Toks sąrašas pateikiamas draudimo sutartyje nėra savitiksliis dalykas, nes draudikas, užsiimdamas rizikinga veikla, iš anksto informuoja draudėją, koks įvykis ir kokiomis sąlygomis bus laikomas draudžiamuoju, o koks – ne. Tik abiemis šalims atradus konsensuą, t. y. nusistačius, kokia rizika yra draudžiama, o kokia – ne, sudaroma draudimo sutartis. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, kad įstatymas nedraudžia draudimo sutartyje nustatyti išimčių, kuriomis remdamasis draudikas turi teisę atsisakyti išmokėti draudimo išmoką arba ją sumažinti¹². Tačiau ši teisė neturi paneigti civilinės atsakomybės draudimo esmės ir draudimo sutartimi siekiamų tikslų, todėl draudimo sutarties sąlyga, ribojanti draudžiamosios apsaugos apimtį ir apibrėžianti draudimo rizikos laipsnį, vertintina kaip

---

⁹ ZAVECKAS, K. *Uberrimae fidei principio turinys draudimo sutartiniuose teisiniuose santykiuose*. Vilnius: Jurisprudencija, 2007.

¹⁰ Draudikas – (angl. *insurer*) – asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka turintis teisę užsiimti draudimo veikla.

¹¹ Draudėjas (angl. *policyholder*) – asmuo, kuris arba kreipėsi į draudiką dėl draudimo sutarties sudarymo, arba kuriam draudikas pasiūlė sudaryti draudimo sutartį, arba kuris sudarė draudimo sutartį su draudiku.

¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje D. P. v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. e3K-3-426-684/2017.

esminė draudimo sutarties sąlyga, dėl kurios šalys turi aiškiai susitarti, kiek įmanoma ją sukonkretinti, kad nebūtų sudarytos sąlygos draudikui nepagrįstai atsisakyti mokėti draudimo išmoką, paneigiant pačią draudimo sutarties esmę¹³.

Draudimo sutartis yra rizikos sutartis, pagal kurią draudikui (draudimo kompanijai) tenka pareiga įvykus draudžiamajam įvykiui atlyginti atsiradusius nuostolius. Dėl to viena iš privalomųjų ir pagrindinių draudimo sutarties sąlygų yra draudimo rizika, t. y. tikėtinas pavojus, gresiantis draudimo objektui (Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo (toliau – **Draudimo įstatymas**)¹⁴ 2 straipsnio 26 dalis). Ši sąlyga atskleidžia draudimo sutarties esmę – draudimo sutartis skirta apsaugoti draudėjo (naudos gavėjo) interesus, prisiimant draudimo sutartyje sutarto draudžiamą įvykių atsiradimo tikimybę. Taigi, draudimo rizika – tai neigiamų padarinių atsiradimo tikimybė, o draudžiamasis įvykis yra tiesioginis draudimo rizikos realizavimosi padarinys, dėl ko draudikui atsiranda pareiga išmokėti draudimo išmoką (CK 6.987 straipsnis).

Esminis sutarties požymis ir svarbiausias galiojimo elementas yra šalių susitarimas¹⁵, t. y. bendras šalių konsensusas ir valios sutapimas, o toks tarpusavio susitarimas yra galiojantis ir šalims turintis teisinę prievolę ir priedermę. Kitaip tariant, sutarčiai sudaryti reikia šalių valios sutapimo (lot. *consensus ad idem* – sutikimas dėl to paties dalyko, bendra nuomonė, angl. *meeting of mind* – sąmonės sutapimo)¹⁶, kuriam pasiekti reikalinga tiek vienos šalies siūlymas sudaryti sutartį (oferta), tiek ir kitos šalies pritarimas pasiūlymui (akceptas). Konsensuso principas įtvirtintas 2004 m. UNIDROIT Tarptautinių komercinių sutarčių principų 1.2 straipsnyje¹⁷. Šio principo reikšmė sutarčių teisėje yra tai, jog šalys abipusiu susitarimu sukuria teises ir pareigas viena kitai, kurios atsiranda susitarimo pagrindu. Šalių valios sutapimo reikalavimas numatytas ir CK 1.63 straipsnio 6 ir 7 dalyse. Pats terminas „sutartis“ civilinėje teisėje turi įvairių reikšmių, kaip antai sutartimi laikomas ir juridinis faktas, esantis prievolės pagrindu, ir pati sutartinė prievolė, ir rašytinis dokumentas, kuriame įtvirtinta sutartinė prievolė¹⁸. Aiškinant draudimo sutartis, taikomos

---

¹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje UAB „If draudimas“ v. UAB „Portolitus“, P.V. firmai, AB „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-536/2007. *Teismų praktika*. 2007, 29.

¹⁴ Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 94-4246.

¹⁵ MIKELĖNAS, V. *Sutarčių teisė: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 1996, p. 292.

¹⁶ *Ibid.* Išnaša Nr. 15, p. 45.

¹⁷ 2004 m. UNIDROIT *Principles of international commercial contracts* [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 12 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2004/integralversionprinciples2004-e.pdf>>.

¹⁸ AMBRASIENĖ, D. *et al.*, *Civilinė teisė: Prievolių teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009, p. 106.

bendrosios sutarčių aiškinimo taisyklės, įtvirtintos CK 6.193–6.195 straipsniuose¹⁹. Be kita ko, sutiktina su Lietuvos banko pozicija, kad draudimo sutartis, sudaryta naudojant ryšio priemones (naudojantis internetu), yra laikytina nuotoline sutartimi, o taikytino reglamentavimo kontekste taip pat pažymėtina, kad nuotoliniu būdu sudarytoms sutartims taikomos CK 6.228⁷, 6.228⁸, 6.228¹⁰ ir 6.228¹¹ straipsniuose įtvirtintos specialiosios nuotolinės sutarties šalių teises ir pareigas reglamentuojančios normos²⁰.

Apibendrinant darytina išvada, jog draudimo sutartis pasižymi specifiškumu, nes ši yra sudaroma tarp subjektų, kurių vienas jų prisiima riziką, galimai atsirasiančią kitai šaliai, o kita šalis už tai įsipareigoja mokėti draudimo įmokas, kurios gali būti tiek vienkartinės, tiek mokamos periodiškai. Be kita ko, draudimo sutartis neretai yra pripažįstama vartojimo sutartimi, todėl šiai sutarčiai papildomai taikomas reguliavimas, kuris apsaugo vartotoją.

1.2. Vartotojo vaidmuo draudimo teisiniuose santykiuose

Draudimo sutartis yra laikoma vartojimo sutartimi, jeigu ji atitinka tris požymius, kurie leistų draudimo sutartį kvalifikuoti vartojimo sutartimi, o kitai šaliai taikyti apsaugos mechanizmus. Aukštas vartotojų apsaugos lygis yra Europos Sąjungos politikos tikslas, be kurio neįmanoma sukurti vidaus rinkos su laisvu prekių, žmonių, paslaugų ir kapitalo judėjimu²¹. Atsižvelgiant į visuomenėje vykstančius pokyčius, socialinę pažangą ir mokslo bei technologijų laimėjimus, stiprinama ir vartotojų interesų apsauga.

Tiek Vartotojų teisių direktyva²², tiek Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva²³ išskiria vartotojo sąvoką – bet kuris fizinis asmuo, kuris komercinėje veikloje, kuriai taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo prekyba, verslu, amatu arba profesija (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyvos 2 straipsnio a punktas; Vartotojų teisių direktyvos 2 straipsnio 1 punktas). Galima teigti, kad direktyvos charakterizuoja vartotoją pagal du kriterijus, pirma, vartotojas yra fizinis asmuo ir, antra, pagal tikslą. Tai

¹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje pagal J. S. ir D. S. V AB „ERGO Insurance SE“, Nr. e3K-3-9-695/2018.

²⁰ Lietuvos banko priežiūros tarnybos sprendimas. 2017 m. lapkričio 2 d. G. A. ir ERGO Insurance SE, ginčo byla Nr. 2018-00990 (Nr. 242-370) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/lt/frd-gincai-su-vartotojais/view_dispute?id=3848>.

²¹ 2016 m. birželio 7 d. Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, OL C 326/47, 114 ir 169 straipsniai; 2010 m. kovo 30 d. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, OL C 83/389, 38 straipsnis.

²² 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, OL 2011 L 304, p. 64–88

²³ 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“).

reiškia, kad direktyvose vartojamas neigiamas vartotojų sąvokos apibrėžimas, kadangi vartotojo sąvoka apibrėžiama tuo tikslu, jog vykdomas sandoris neturi būti susijęs su jo verslu, profesine ar komercine veikla. Be to, Europos Sąjungos bendrųjų principų sistemos projektas (*Draft Common Frame of Reference*) taip pat apibūdina vartotojo sąvoką. Minėtame projekte vartotojas apibrėžiamas kaip bet kuris fizinis asmuo, veikiantis pirmiausia tikslais, nesusijusiais su jo profesija ar verslu.

Lietuvos Respublikoje vadovaujantis CK 6.228¹ straipsnio 2 dalimi, vartotojas apibūdinamas kaip fizinis asmuo, su savo verslu, prekyba, amatu ar profesija nesusijusiais tikslais (vartojimo tikslais) siekiantis sudaryti ar sudarantis sutartis. Vartotojo sąvoka detalizuojama Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 2 straipsnio 19 dalyje, kurioje numatyta, jog vartotojas – tai fizinis asmuo, kuris pareiškia savo valią pirkti, perka ir naudoja prekę ar paslaugą asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija, tenkinti²⁴. Teismų praktikoje jau nuo seno pripažįstama, kad tik tuo atveju, kai vartotojas yra fizinis asmuo ir prekes ar paslaugas vartoja asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti, jo teisės ir teisėti interesai ginami kaip silpnesniosios sutarties šalies²⁵. Sutartis turėtų būti kvalifikuojama kaip vartojimo, jei ji atitinka tris esminius požymius. Pirmia, prekes ar paslaugas įsigyja fizinis asmuo. Antra, fizinis asmuo prekes ir paslaugas įsigyja ne dėl savo ūkinės-komercinės ar profesinės veiklos, o savo asmeninių, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti. Trečia, prekes ar paslaugas teikia verslininkas (fizinis ar juridinis asmuo, kuris veikia savo verslo tikslais). Atsižvelgiant į draudimo sutarties esmę ir specifiką, kaskart reikėtų identifikuoti, ar draudimo sutartis yra sudaroma su vartotoju. Draudimo sutarys yra sudaromas iš vienos pusės su verslininku, o iš kitos pusės su vartotoju, jeigu atitinka prieš tai minėtąsias tris sąlygas. Šis nustatymas yra reikšmingas, kadangi vartotojui tokiu atveju yra taikomas apsaugos mechanizmas. Tais atvejais, kai sutartis kvalifikuota kaip vartojimo, teismas turi pareigą jos sąlygų atitiktį nesąžiningumo kriterijams vertinti *ex officio* (t. y. savo iniciatyva)²⁶. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – LAT) vienoje iš bylų pasisakė, jog Direktyvoje 93/13/EEB (aut. pastaba – Direktyvoje 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais) nustatytos apsaugos sistemos pagrįsta idėja, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo, ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio, ir dėl to jis priverstas sutikti

---

²⁴ Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2007, nr. 12-488.

²⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų teisėjų kolegija. 2008 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Tele2“ v. IĮ „Rogrinta“, Nr. 3K-3-579/2008.

²⁶ *Ibid.* Išnaša Nr. 19.

su pardavėjo, ar tiekėjo iš anksto nustatytomis sąlygomis ir negali daryti įtakos jų turiniui²⁷. Iš anksto nustatytos sąlygos reiškia, jog sutartis yra sudaroma prisijungimo būdu. Toks sutarties sudarymo būdas yra populiarus ir priimtinas, tačiau prisijungimo būdu sudaromų sutarčių neigiamas aspektas tas, jog dažniausiai įtaką tokio pobūdžio sutarčių turiniui yra sunku padaryti. Dėl to ginčą nagrinėjantis teismas turi pareigą vartojimo sutarties sąlygas, patenkančias į Direktyvos 93/13/EEB taikymo sritį, atitiktį sąžiningumo kriterijams vertinti *ex officio* ir taip kompensuoti disbalansą tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo, kadangi vartotojas yra silpnesnioji šalis. Atkreiptinas dėmesys, kad minėtoji direktyva 2011 m. spalio 25 d. iš dalies pakeista į Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, kurios 8 straipsnio 1 dalyje numatytas reikalavimas sudarant nuotolinės prekybos sutartis prekiautojas teikia informaciją vartotojui arba sudaro sąlygas susipažinti su ta informacija atsižvelgiant į naudojamas nuotolinio ryšio priemones aiškia ir suprantama kalba²⁸. Šia direktyva siekiama pasiekti aukštą vartotojų apsaugos lygį ir taip prisidėti prie tinkamo vidaus rinkos veikimo. Taigi, teismas turi vertinti, ar sutarties, kuri sudaroma su būsimo draudėju (klientu) sąlygos yra sąžiningos, o jei ne, tai teismas turi teisę vertinti sąlygas nesąžiningumo aspektu *ex officio*.

Minėta, kad teismas yra įpareigotas kriterijus vertinti savo iniciatyva. Toks teisinis reguliavimas suponuoja bylą nagrinėjančio teismo pareigą teisiškai kvalifikuojant sutartį nustatyti, koks asmuo, t. y. fizinis ar juridinis asmuo, yra prekių ar paslaugų vartotojas, taip pat prekių ir paslaugų įsigijimo tikslą²⁹. Kvalifikuojant sutartį vartojimo sutartimi svarbios abi šalys, todėl visais atvejais greta vartotojo būtina identifikuoti ir kitą sutarties šalį – verslininką. Sutartys, sudarytos dviejų vartotojų (fizinių asmenų), vartojimo sutartimis nelaikomos. Jei sutarties šalys yra du verslo subjektai, jų sudaryta sutartis taip pat nepatenka į vartojimo sutarties sampratą ir atitinkamam ginčo santykiui teisės aktai, reglamentuojantys vartotojų teisių apsaugą, netaikytini³⁰. Draudimo sutartys ne visais atvejais yra vartojimo sutartys, tačiau civilinėse bylose suformuota teismo praktika yra aktuali visais atvejais, kai reikia vertinti, ar sutarties sąlygos yra aiškios ir suprantamos vartotojui³¹. LAT praktikoje laikomasi pozicijos, kad draudikas privalo užtikrinti sutarties

---

²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje A. N. v. „ERGO Insurance SE“, Nr. 3K-3-424-701/2016.

²⁸ *Ibid.* Išnaša Nr. 22.

²⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. vasario 29 d. nutartis civilinėje byloje DNSB v. AB „Grigiškės“, Nr. 3K-3-211/2008.

³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 24 d. Vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartiniuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. 30. Teismų praktika. 2009, 30.

³¹ *Ibid.* Išnaša Nr. 30.

sąlygų teisinį apibrėžtumą ir jų suderinamumą, taisyklėse pateiktos sąvokos turi būti kiek įmanoma aiškiau atskleistos, konkretizuotos³².

„Vartotojo“ sąvoka galima apibūdinti pagal kelis reikšmingus aspektus, pirma, ar vartotojas pripažįstamas „vidutiniu vartotoju“, ar „paprastu vartotoju“. Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktika, kurioje yra išskiriamos šios dvi sąvokos, laikomasi pozicijos, jog paprasto vartotojo pastabumo lygis gali kisti pagal nagrinėjamą prekių ar paslaugų kategoriją³³. Pagal teismų praktiką, paprastasis vartotojas yra toks, kuris yra nepastabus ir nesidomintis, o vidutinis vartotojas – pakankamai informuotas, protingai atidus ir apdairus asmuo³⁴.

Lietuvoje vienoje iš bylų kilo klausimas dėl sąvokų „informuotas vartotojas“ ir „vidutinis vartotojas“ taikymo draudimo teisiniuose santykiuose. Apeliaciniame skunde apeliantė grindė savo poziciją tuo, jog vartotoją reikėtų laikyti informuota, o ne paprasta vartotoja, kadangi ji turi teisinį išsilavinimą. Galima sutikti su teismo pozicija, jog priešingai nei teigia apeliantė, teismas neturi pagrindo draudėjos laikyti informuota vartotoja ir taikyti jai kitus vertinimo standartus, nei paprastai vartotojai. Teismas sprendė, ar teisinį išsilavinimą turinčiam asmeniui taikoma vartotojo apsauga, ir pasisakė, kad nors ieškovė turi teisinį išsilavinimą, dirba teisinį darbą, tačiau teismas negali paneigti jos teisės į vidutiniam vartotojui taikytiną apsaugą ir nesudaro pagrindo jai taikyti aukštesnių standartų vertinant jos gebėjimus suprasti draudimo sąlygas³⁵. Teismas grįsdamas savo argumentus tokia pozicija pripažįsta, jog draudimo sutartis yra specifinė ir tai, kad išsilavinęs asmuo nebūtinai turi pakankamai žinių specifinėje draudimo teisėje. Kadangi draudimo sutartis yra specifinė sutartis, kuri net ir baigusiam teisės studijas asmeniui yra komplikuoja, todėl teismai turi būti nelinkę formaliai vertinti asmens išsilavinimo fakto. Taigi, kvalifikuojant draudimo sutartį vartojimo sutartimi pagrindinis aspektas yra sutarties subjektai. Galima teigti, kad ši teismo pozicija yra grindžiama teorijoje suformuota vartotojo apsaugos koncepcija ir draudimo sutarties sudėtingumu. Atsižvelgiant į tai, kad siekiama išlaikyti aukštą vartotojo apsaugos lygį šalyje, todėl teismai nevensia ginti vartotojo teisių. Draudimo sutartis yra specifinė sutartis, todėl teismai pripažįsta, jog

---

³² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų teisėjų kolegija. 2018 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje bankrutuojančios kredito unijos „Vilniaus kreditas“ v. draudimo bendrovė „If P&C Insurance AS“, Nr. e3K-3-91-1075/2018.

³³ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2010 m. birželio 25 d. sprendimas *MIP Metro Group Intellectual Property GmbH & Co. KG* T-407/08.

³⁴ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2003 m. balandžio 8 d. sprendimas *Pippig Augenoptik GmbH & Co. KG prieš Hartlauer Handelsgesellschaft mbH ir Verlassenschaft nach dem verstorbenen Franz Josef Hartlauer* C-44/01.

³⁵ Panevėžio apygardos teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2018 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje A. S. v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. e2A-160-198/2018.

nepakanka nustatyti, jog asmuo turi teisinį išsilavinimą. Parėžtina, kad negali būti paneigiama asmens teisė į vartotojo apsaugos mechanizmą, net ir tuo atveju, kai asmuo turi daugiau žinių.

Apibendrinant, draudimo sutarties specifika atsispindi per sutarties subjektus, turinčius pavydėtiną ekonominę galią. Šiuo atveju draudėjas yra subordinuotoje padėtyje nuo draudiko, kadangi vartotojas neturi nei profesinių, nei teisinių žinių, nei ekonominės galios, leidžiančios jam derėtis dėl sutarties sąlygų, kurias kaip bendrąsias sąlygas draudikas gali redaguoti vienašališkai. Draudimo sutartys yra tokio pobūdžio sutartys, kurios sudaromos prisijungimo būdu, kai draudikas siūlydamas standartinėmis sąlygomis grįstą sutartį, kurios turiniui daryti įtaką vartotojas dažniausiai negali. Vartotojas turi teisę apsispręsti, ar ketina sudaryti prisijungimo būdu sutartį sąlygomis, kurias pasiūlo draudikas, ar ketina kreiptis į kitą draudiką, kuris galimai gali pasiūlyti palankesnes standartines sąlygas. Tai reiškia, kad draudikas turi iš anksto paruošęs draudimo sutartį, kurią siūlo draudėjui, o šis arba akceptuoja šią, arba ne. Vartotojas yra nepalankioje padėtyje prieš draudiką, kadangi įtakos padaryti draudimo sutarties turiniui dažniausiai negali daryti.

2. DRAUDIMO SUTARTIES SUDARYMAS

Draudimo sutarties sudarymas nuotoliniu būdu šiandien nėra naujiena. Daugelis sutarčių yra rengiamos, derinamos, koreguojamos ir pasirašomos elektroninėje erdvėje.

S. Ünan išskyrė kelis reikšmingus aspektus, kodėl draudikai suinteresuoti draudimo produktus siūlyti elektroninėmis ryšio priemonėmis ir kokie yra privalumai sudarant sutartis elektroninėje erdvėje. S. Ünan teigiamu aspektu įvardijo galimybę sumažinti kainas bei patekti į naujas rinkas, be to, taupyti laiką ir palyginti kainas neišeinant iš namų³⁶. Sutiktina su tokia profesoriaus nuomone, kadangi nereikia stengtis sekti darbo laiko, derinti susitikimo, be to, tai ir galimybė sutaupyti draudikui sąnaudas, nes galimai reikia įdarbinti mažiau darbuotojų-konsultantų, o tai daro įtaką ir galutinei kainai, už kurią vartotojas įsigyja paslaugą. Nepaisant to, yra ir papildomų reikalavimų ofertai ir akceptui, sudarant elektroninę sutartį. M. Kiškis teigia, kad Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatyme nustatyti papildomi reikalavimai dėl informacijos, susijusios su elektroninės sutarties sudarymu, pateikimo, užsakymo pateikimo, pasiūlymo sudaryti sutartį (ofertos) ir ofertos priėmimo (akcepto)³⁷, atsižvelgiant į M. Kiškio išsakytą poziciją reikia nustatyti, kokie papildomi reikalavimai yra taikomi draudimo sutarties sudarymui.

Nors draudimo sutarties sudarymas internetu šiandien nebėra naujiena, tačiau darbo autorė siekė statistinių duomenų pagrindu išsiaiškinti, ar iš tiesų yra paklausa, sudarant draudimo sutartis elektroniniu būdu.

<i>Interneto naudojimas finansiniais tikslais 2016–2018 m.</i>			
Procentais	2016	2017	2018
<i>Asmenys, naudoję internetą finansiniais tikslais:</i>	<i>11,4</i>	<i>13,6</i>	<i>14,9</i>
- <i>akcijoms, obligacijoms, fondų produktams ar kitoms investicinėms paslaugoms pirkti ar parduoti</i>	<i>1,0</i>	<i>0,9</i>	<i>0,8</i>
- <i>draudimo polisui pirkti ar atnaujinti, įskaitant siūlomą kartu su kita paslauga</i>	<i>10,5</i>	<i>12,2</i>	<i>14,6</i>
- <i>paskolai ar kreditui iš banko ar kito finansinių paslaugų teikėjo paimti</i>	<i>1,1</i>	<i>2,4</i>	<i>2,5</i>

³⁶ ÜNAN, S. *Some problems related to online conclusion of insurance contracts* [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 16 d.]. Prieiga per internetą: <<https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/25-Samim-ÜNAN-1.pdf>>.

³⁷ KIŠKIS, M., et. al. *Teisės informatika ir informatikos teisė: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2006, p. 11.

1 lentelė. Interneto naudojimas finansiniais tikslais 2016–2018 m.³⁸

Pateikti duomenys patvirtina, kad interneto naudojimas draudimo santykiuose palaipsniui auga, tačiau didėjant besidraudžiančiųjų ratui internetu, didėja ir nepasitikėjimo rizika, kadangi yra vis dar neišspręstų problemų, galinčių sukelti vartotojų nepasitenkinimą bei sukelti neigiamas pasekmes.

Kalbant apie draudimo sutarties sudarymą, neatsiejamas aspektas yra draudimo sutarties skundų nagrinėjimas, todėl pažymėtina, kad draudimo rinkos priežiūrą atlieka Lietuvos bankas, tad jam tenka susidurti su vartotojų skundais ir spręsti ginčus ikiteisminiame procese³⁹.

Sutarties sudarymo bendroji tvarka įtvirtinta CK 6.162 straipsnyje. Sutartis sudaroma pateikiant pasiūlymą (ofertą) ir priimant tokį pasiūlymą (akceptuojant) arba kitais šalių susitarimą pakankamai įrodančiais veiksmais, tačiau egzistuoja tam tikri ypatumai, sudarant sutartis automatizuotu būdu (elektroninėje erdvėje), į kuriuos bus atkreipiamas dėmesys šioje darbo dalyje.

2.1. Sutarties sudarymo elektroninėmis ryšių priemonėmis sąvoka ir būdai

Draudimo sutarties sudarymas elektroniniu būdu yra paplitęs, tačiau teisinis reglamentavimas Lietuvoje šiuo klausimu nėra pakankamai aiškus. Elektroninė erdvė ir didėjančios jos panaudojimo galimybės suteikė išskirtines sąlygas verslui ir vartotojui pateikti informaciją, siūlyti savo prekes ir paslaugas bei jas įsigyti neišeinant iš namų, be kita ko, ir sudaryti sutartis elektroninėmis ryšio priemonėmis.

Draudimo sutartis turi būti sudaroma raštu (CK 6.989 straipsnio 1 dalis). Draudimo sandorį paprastai sudaro keli dokumentai, t. y. draudimo taisyklės, draudėjo rašytinis prašymas sudaryti draudimo sutartį ir draudiko pateikiamas draudimo liudijimas (polisas). Nors CK 6.192 straipsnio 2 dalis suteikia šalims laisvę pasirinkti sutarties sudarymo būdą, tačiau, atsižvelgiant į tai, jog draudimo sutartis yra specifinė, turėtų būti išsamiau

---

³⁸ Lietuvos statistikos departamentas. Interneto naudojimas finansiniais tikslais 2016–2018 m. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=32060>>.

³⁹ Lietuvos bankas. Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčai [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.lb.lt/lt/vartotoju-ir-finansu-rinkos-dalyviu-gincaihttps://www.lb.lt/lt/vartotoju-ir-finansu-rinkos-dalyviu-gincai>>.

reglamentuojamas draudimo sutarties sudarymas tarp šių šalių, kai draudimo sutartis yra sudaroma pasinaudojant elektroniniais ryšiais.

Pažymėtina, jog Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas⁴⁰ reglamentuoja elektroninių ryšių sąvoką, tačiau šio įstatymo taikymo sritis yra ribota, t. y. minėtasis įstatymas nereglamentuoja visuomeninių santykių, susijusių su paslaugomis (minėto įstatymo 1 straipsnio 2 dalis).

Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 2 straipsnio 12 dalyje įtvirtinta ryšio priemonės samprata⁴¹. Ryšio priemonės – priemonės, kurios fiziškai tuo pačiu metu nedalyvaujant pardavėjui ar paslaugų teikėjui ir vartotojui gali būti naudojamos pardavėjo ar paslaugų teikėjo ir vartotojo sutarčiai sudaryti. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo⁴² IV skyriuje vartojama „sutarties, sudaromos elektroninėmis priemonėmis“, sąvoka gali būti aiškinama dvejopai: pirma, kaip sutartis, kurios sąlygos pateikiamos šalims elektronine forma ir šalys išreiškia savo valią elektronine forma; ir antra, kaip sutartis, kurios sudarymą palengvina elektroninės priemonės (pvz., sutartyje yra blanketinių nuorodų į interneto tinklapius, sutarties sąlygas šalys derina elektroninėmis priemonėmis), tačiau šalys išreiškia savo valią neelektronine forma⁴³. Ši reguliavimo dviprasmybė leidžia išvengti papildomų pareigų vartotojams, kai rašytinėse sutartyse su vartotojais pateikiamos blanketinės nuorodos į elektroninius išteklius ir taip suteikiama galimybė paslaugos teikėjui iš esmės vienašališkai ir neinformuojant vartotojo pakeisti sutarties sąlygas ir pan.⁴⁴. Taigi, pripažįstama, kai sutarties sąlygos arba dalis iš jų yra pateikiamos elektroniniu tai kelia sunkumų dėl informacijos vienašališko pakeitimo. Draudimo sutartis pasireiškia savo specifiškumu, tačiau, kai ši dar sudaroma automatizuotu būdu, tai tokios sutarties sudarymui turėtų būti skiriamas papildomas dėmesys, t. y. įstatymų leidėjas turėtų atsižvelgti į draudimo sutartį kur kas labiau ir išsamiau reglamentuoti tokios sutarties sudarymą elektroninėmis ryšių priemonėmis. Nepaisant to, kad Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas⁴⁵ reglamentuoja ir numato reguliavimo principus: elektroninės formos nediskriminavimo, technologinio neutralumo, funkcinio lygiavertiškumo, sutarčių laisvės, savireguliacijos skatinimo, asmens duomenų teisinės apsaugos, vartotojų apsaugos, proporcingumo, intelektinės

---

⁴⁰ Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2004, nr. 69-2382).

⁴¹ *Ibid.* Išnaša Nr. 24.

⁴² Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2006, nr. 65-2380).

⁴³ *Ibid.* Išnaša Nr. 37, p. 166.

⁴⁴ *Ibid.* Išnaša Nr. 37, p. 166.

⁴⁵ *Ibid.* Išnaša Nr. 42.

nuosavybės teisių apsaugos, objektyvumo, saviraiškos laisvės, teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių principais (minėto įstatymo 3 straipsnio 1 dalis), tačiau elektroninė sutartis nėra aiškiai reglamentuota Lietuvoje kaip specifinė sutarčių rūšis arba forma. Įstatymų leidėjas neprivalo reguliuoti visų visuomeninių santykių tiesiogiai, tačiau atsižvelgiant į draudimo sutarties specifiškumą bei į tai, jog ši aktuali didelei visuomenės daliai, todėl jis turėtų reguliuoti šiuos santykius išsamiau, kadangi šiuo atveju yra taikomi tokioms sutartims CK bendrieji reikalavimai dėl rašytinės formos reikalavimų, taip pat ir kitos papildomos sąlygos, o būtent CK 6.192 straipsnio 2 dalis, kurioje numatyta, kad, kai pagal įstatymus ar šalių susitarimą sutartis turi būti paprastos rašytinės formos, ji gali būti sudaroma tiek surašant vieną šalių pasirašomą dokumentą, tiek ir apsikeičiant raštais, telegramomis, telefonogramomis, telefakso pranešimais ar kitokiais telekomunikacijų galiniais įrenginiais perduodama informacija, jeigu yra užtikrinta teksto apsauga ir galima identifikuoti jį siuntusios šalies parašą. Taigi, įstatymų leidėjas yra numatęs, jog galima sutartis sudaryti elektroniniu būdu, tačiau taiko papildomą apsaugą, t. y. reikalavimą asmeniui identifikuoti ir teksto neprieinamumą pašaliniam.

Be to, plačiąja prasme elektronines sutartis galime apibrėžti kaip apimančias tiek sandorius, sudarytus ir (ar) vykdytinus elektroninėmis, optinėmis ar panašiomis priemonėmis, tiek atvirose, globaliuose kompiuteriniuose tinkluose (pvz., internete), tiek ir privačiuose tinkluose (intranete), įskaitant, bet neapsiribojant, EDI (elektroninių duomenų mainus), elektroninį pašta, telegramą, teleksą ar telekopiją, tiek ir programinės įrangos (angl. *software*) licencijavimo sutartis⁴⁶. Pvz., Jungtinėse Amerikos Valstijose elektroninė sutartis apibrėžiama kaip sandoris, kuris yra sudarytas internete arba priėjimo prie interneto pagalba, apimantis pirkimą-pardavimą, nuomą, licenciją, pasiūlymą, prekių (paslaugų) ar informacijos atlygintiną ar neatlygintiną pristatymą ir suteikimą priėjimo prie interneto⁴⁷. Siaurąja prasme elektroniniai kontraktai (sutartys) apibrėžtini tik kaip sandoriai, sudaromi atvirose tinkluose, tokiuose kaip internetas⁴⁸. Darbe bus koncentruojamasi tik į atvirose tinkluose sudaromas sutartis.

Pažymėtina, jog sąvokos „internetinė sutartis“, „elektroninė sutartis“, „elektroniniai kontraktai“ įvairiuose šaltiniuose yra vartojami įvairiai, tačiau iš esmės reiškia tą patį – sutartį, sudaromą panaudojant elektronines ryšių priemones. Pasak M. Civilkos ir D. Sauliūno, internetines sutartis galima suskirstyti į kelias kategorijas:

---

⁴⁶ CIVILKA, M. Elektroninės komercijos teisiniai aspektai: bendrieji klausimai, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Informatikos teisės centras, 2002, p. 90.

⁴⁷ *Ibid.* Išnaša Nr. 4, p. 286-287.

⁴⁸ *Ibid.* Išnaša Nr.37, p. 90.

1. „Pokalbių ir vaizdo įrašo sutartys“ (angl. *chat and video contracts*);
2. Elektroninio pašto sutartys;
3. *www* sutartys⁴⁹.

Automatizuotu būdu draudimo sutartys gali būti dviem būdais: pirmas būdas – draudimo sutartis sudaroma elektroniniu paštu, o antras – tiesiogiai draudiko interneto svetainėje⁵⁰. Atsižvelgiant į draudimo sutarties turinį ir specifiką, pirmoji kategorija apie *chat and video contracts* nebus aptartina, kadangi šiam darbui nėra aktuali, be to, magistro darbo tema nubrėžia ir nagrinėjamos temos ribas, į kurią nepatenka minėtoji kategorija. Likusios dvi kategorijos aptartinos išsamiau.

Elektroninio pašto sutartys – tai sutartys, kurios sudaromos pasitelkiant trečiųjų šalių – serverių įsikišimo, kurie šalims suteikia elektroninio pašto sąskaitas ir adresus, tiek saugo jų elektroninio pašto pranešimus iki kol šie yra persiunčiami į šalių kompiuterius⁵¹. Galimas ir mišrus sutarties sudarymas, kai tiesiogiai internete užpildomi reikalingi laukeliai, o sutarčiai atsiųsti prašomas elektroninio pašto adresas.

„*Click-wrap*“ sutartys dažniausiai sudaromos žiniatinklyje (*world wide web*). *World wide web* (*www*) sutartys – tai visos internetinės elektroninės komercijos esmė, kuri įgalina sandorių sudarymą atviruose tinkluose, eliminuojant ir elektroninio pašto sistemos būtinybę⁵². Įprastai draudikas turi susikūręs platformą, kurios pagalba klientai gali įsigyti prekę (paslaugą) žiniatinklyje. „*Click-wrap*“ sutarčių susitarimų rūšys yra, pirma, „įrašyk ir spustelk“ (angl. *type and click*). Šalis, siekianti išreikšti savo sutikimą su siūlomomis sąlygomis privalo į tam skirtą laukelį įrašyti „sutinku“ ar analogiškus žodžius, ir po to spustelti „siųsti“ ar panašų mygtuką tokiu būdu pažymint siūlomų sutartinių sąlygų priėmimą, sutikimą su jomis⁵³. Antra, „paveiksluko spustelėjimas“ (angl. *icon clicking*). Sutartys elektroniniu būdu gali būti pateikiama mygtuko/ikonos paspaudimo („*click*“) metodu. Nuspaudus mygtuką/ikoną „sutinku“ arba „patvirtinu“ asmuo patvirtina, kad savo ketinimą sudaryti sutartį⁵⁴. Skirtingai negu „*click-wrap*“ susitarimuose, „*browse-wrap*“ susitarimai skiriasi, kadangi čia spustelėjimas, įgalinantis pradėti produkto atsisiuntimo procedūrą, jau laikomas pakankamu naudotojo valios išreiškimu⁵⁵. Anot D. Sauliūno,

---

⁴⁹ *Ibid.* Išnaša Nr. 37, p. 91; išnaša Nr. 46, p. 287.

⁵⁰ Ne gyvybės draudimo sutarčių sudarymo gairės [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 16 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.bta.lt/userfiles/files/Ne%20gyvybes%20draudimo%20sutarciu%20sudarymo%20gaires.pdf>>.

⁵¹ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 318-319.

⁵² *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 287.

⁵³ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 318-319.

⁵⁴ MASON, S. *Electronic signatures in law*. New York, 2012, p. 215.

⁵⁵ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 318-319.

„click-wrap“ susitarimai suteikia ženkliai didesnę apsaugos laipsnį, nes jie: 1. reikalauja aiškios valios, sutikimo išreiškimo patvirtinimo; 2. naudotojams, nesutinkantiems su išdėstytomis sąlygomis, užkerta kelią pasinaudoti *online* (aut. past. internete) teikiamomis paslaugomis ar produktais, tačiau taip pat pripažįsta, kad „paveiksluko spustelėjimas“ užtikrina žemesnę vartotojų apsaugos lygį⁵⁶.

Apibendrinant, kadangi įstatymų leidėjas nėra sureguliuavęs tinkamo sąvokų naudojimo draudimo sutartims apibūdinti, kai šios sudaromos internetu, tad elektroniniai ryšiai ir automatizuotas būdas bei nuotolinis būdas, kaip sutarties sudarymo būdas, darbe reikš tą patį, t. y. draudimo sutartį, sudaromą elektroninėje erdvėje neišeinant iš namų. Be to, yra keli draudimo sutarties sudarymo būdai: ji gali būti sudaroma elektroniniu paštu arba tiesiogiai draudiko internetiniame puslapyje. Išanalizavus draudikų platformas (internetinius puslapius) bei Lietuvos draudikų asociacijos gaires⁵⁷, galima daryti išvadą, kad šie du būdai yra labiausiai paplitę ir ateityje draudimo sutarčių sudarymo praktika bus tobulinama, ypatingą dėmesį skiriant besivystančių technologijų ir inovacijų pokyčiams, o vartotojams užtikrinamos tinkamos teisių apsaugos.

2.2. Oferta internetu

Ofertos samprata įtvirtinta CK 6.167 straipsnyje, kuriame numatyta, jog pasiūlymas sudaryti sutartį laikomas oferta, jeigu jis pakankamai apibūdintas ir išreiškia oferento ketinimą būti sutarties saistomam ir įsipareigojančiam akcepto atveju. Tam, kad pasiūlymas būtų pripažintas oferta, būtini du požymiai: apibrėžtumas ir oferento ketinimas būti sutarties saistomam ir įsipareigojančiam akcepto atveju.

Vadovaujantis UNIDROIT tarptautinių komercinių sutarčių principų 2.1.2 straipsniu, asmens valios išraiška yra laikoma oferta, jeigu ji tenkina du jai keliamus reikalavimus, t. y. pakankamas ofertos apibrėžtumas ir oferento ketinimą rimtumas⁵⁸. Pakankamas apibrėžtumas reiškia, kad pateikiamos sutarties sąlygos yra akceptuojamos, jeigu abi šalys toks sutarties projektas tenkina. Ši aplinkybė sąlygoja, jog pateikiamoje ofertoje turi būti išreiškiamos būsimos sutarties sąlygos, būtinos sutarties sudarymui, t. y. esminės sutarties sąlygos. Oferta gali būti pateikta sutarties projekto forma arba kito dokumento forma. Antrasis ofertos reikalavimas, įtvirtintas UNIDROIT tarptautinių komercinių sutarčių

---

⁵⁶ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 318-319.

⁵⁷ Patvirtintos ne gyvybės sutarčių sudarymo gairės [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. sausio 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.draudikai.lt/lt/naujienos/patvirtintos-ne-gyvybes-draudimo-sutarciau-sudarymo-gaires>>.

⁵⁸ *Ibid.* Išnaša Nr. 17.

principų 2.1.2 straipsnyje – tai oferento ketinimų rimtumas. Šis kriterijus nusako šalių valios ir ketinimų rimtumą. Šiuo atveju yra nustatoma tikroji šalių valia dėl sutarties sudarymo.

Būsimasis draudėjas gali ofertą pateikti tiesiogiai draudiko internetiniame puslapyje arba elektroniniu paštu. Asmuo, ėmęsis aktyvių veiksmų ir užpildęs asmeninius duomenis, bus laikomas pareiškęs ofertą. Be to, sistemiškai analizuojant Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymą ir CK 6.166 straipsnį, kuriame preziumuojama, kad oferta, akceptas, jų atšaukimas ar kitoks pranešimas tapo žinomi adresatui tuo momentu, kai jie pasiekė adresato gyvenamąją ar verslo vietą (buveinę), išskyrus atvejus, kai adresatas įrodo, kad ne dėl jo ar ne dėl jo darbuotojų kaltės jam nebuvo įmanoma gauti tokio pranešimo, darytina išvada, kad asmuo, išsiuntęs elektroniniu būdu ofertą, nebegali paveikti ir sustabdyti tokios informacijos sklaidos, todėl laikoma, jog jis praranda kontrolę atšaukti tokio dokumento siuntimą ir gavimą (tačiau tai nereiškia, kad klientas (būsimasis draudėjas) neturi teisės atšaukti draudimo sutarties sudarymo). Taigi, draudėjas, ketindamas sudaryti sutartį, yra laikomas išreiškęs ofertą, kuri pagal minėtuosius principus laikytina pakankamai apibrėžta ir rimta. Kadangi draudikas yra specialiai paruošęs klausimus, manytina, jog draudėjas, užpildęs prašomą pateikti informaciją, yra laikomas išreiškęs ofertą, kuri pateikiama draudikui.

Oferta draudimo sutarties sudaryme skiriasi nei oferta pirkimo-pardavimo atveju, nors prekes, ar paslaugas perka vartotojas. Draudimo sutartyje ne draudikas, o draudėjas pareiškia ofertą, kadangi pastarasis kreipiasi dėl draudimo sutarties sudarymo, o draudikas savo platformoje pateikia tik informaciją, jog yra galimas sutarties sudarymas. Todėl ofertos ir kvietimo pareikšti ofertą atskyrimas internete svarbus tuo, jog asmuo atsisakydamas sudaryti sutartį nebus laikomas pažeidusiu sutartinius įsipareigojimus (tuo atveju, jeigu pardavėjas nebegalės pasiūlyti tokios prekės, t. y. pasibaigus tokio produkto atsargoms), nes sutartis nebus laikoma sudaryta. Atsižvelgiant į tai, jog elektroninių draudimo sutarčių sudarymo teisės aktai specialiai nereglamentuoja, todėl tokių draudimo sutarčių sudarymas vertintinas sistemiškai su kitais įstatymais. Antai, su Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymo normomis. Pagal minėto įstatymo 10 straipsnio 2 dalį ir 11 straipsnio 2 dalį užsakymas ir gavimo patvirtinimas yra laikomi gautais, kai šalys, kurioms jie skirti, gali juos pasiekti, todėl galima teigti, kad tokiu būdu yra įtvirtinta liberaliosios recepcijos taisyklė. Įstatyme numatyta, kad pasiūlymas sudaryti sutartį (oferta) ir (ar) pateikto pasiūlymo sudaryti sutartį priėmimas (akceptas)

laikomi išsiųstais, kai šalis ar jos atstovas, kurie juos išsiuntė, nebegali jų pasiekti ir kontroliuoti.

Pasiūlymas sudaryti sutartį ir šios sutarties priėmimas (atitinkamai oferta ir akceptas) laikomi išsiųstais ir gautais akceptanto gyvenamojoje ar verslo vietoje (minėto įstatymo 11 straipsnio 4 dalis), kaip tai įtvirtinta ir CK 6.181 straipsnio 1, 2 dalyse, tik elektroninėmis ryšio priemonėmis. Galima teigti, jog akceptanto gyvenamoji ar verslo vieta laikomas elektroninio pašto adresas, kuriuo yra sudaroma draudimo sutartis, todėl laikoma gauta tokia oferta, kai oferentas nebegali sustabdyti ir nutraukti ofertos pateikimo, t. y. siuntimo, todėl yra laikomas pareiškęs ofertą automatizuotu būdu.

Be kita ko, draudėjas, išreiškęs ofertą, patvirtindamas sutarties sudarymą, kartu už ją ir sumoka elektroniniu būdu, t. y. pavedimu, tačiau draudimo polisą gauna tik po tam tikro laiko. Kyla klausimas, ar asmuo yra laikomas išreiškęs ofertą, jeigu visą reikiamą informaciją pateikia draudikui, tačiau nesumoka draudimo įmokos. Laikytina, kad draudimo sutartis įsigalioja nuo draudimo polise (sutartyje) nurodytos datos, todėl atsižvelgiant į tai, jog draudimo sutarčiai įsigaliojti nėra įvykdomos visos draudiko nustatytos sąlygos, laikytina, jog dėl draudimo sutarties nebuvo susitarta ir tokia oferta negalioja, t. y. draudimo sutartis laikoma nesudaryta.

Taigi, draudėjas, užpildęs draudiko prašomą pateikti informaciją (pagal kurią asmuo identifikuojamas), manytina, yra pakankamai apibrėžta ir rimta, ir išsiuntus duomenis draudikui nebegalintis sustabdyti informacijos sklaidos yra laikomas išreiškęs ofertą sudaryti draudimo sutartį automatizuotu būdu.

2.3. Akceptas internetu

Kaip ir kiekviena civilinė sutartis, draudimo sutartis laikoma sudaryta, kai įsigalioja vienos iš sutarties šalių akceptas, pateiktas kaip atsakas į kitos šalies ofertą⁵⁹.

Lietuvoje draudimo sutartis laikoma sudaryta, jeigu susitariama dėl esminių draudimo sutarties sąlygų ir šios yra akceptuojamos. CK XII skyrius reglamentuoja sutarčių sudarymą, o CK 6.173 straipsnyje numatyta, akcepto samprata. Akceptanto pareiškimas arba kitoks elgesys, kuriuo pareiškiamas ofertos priėmimas, laikomas akceptu. Tylėjimas arba neveikimas savaime nelaikomas akceptu. Kitaip tariant, akceptas – tai šalių sutikimas sudaryti sandorį nurodytomis sąlygomis. Teisingas teiginys, jog akceptas turi besąlygiškai sutapti su oferta, nes kitu atveju jis gali būti laikomas priešpriešiniu pasiūlymu, kuris

---

⁵⁹ KONTAUTAS, T. *Draudimo sutarčių teisė*: vadovėlis. Vilnius: Justitia, 2007, p. 86.

laikytinas pirminio pasiūlymo atmetimu, o ir visą procesą atnaujinantis⁶⁰. Pvz., byloje *Rust v Abbey Life Assurance Co*⁶¹ buvo sprendžiama, ar sutartis yra galiojanti, kai asmuo siuntė savo sugalvotą pasiūlymą draudikui. Teismas konstatavo, jog draudikui nusiuntus draudimo sąlygas draudėjui laikoma, jog šalis susiejo teisiniai santykiai, t. y. draudiko veikimas taip, jog asmuo pagrįstai turėjo pagrindą manyti, jog sutartis tarp šalių yra sudaryta, atitinka akcepto sąvoką.

CK 6.173 straipsnis reglamentuoja akceptą ir jo formą, kuriame pakartojamas UNIDROID principų 2.6 straipsnis. Akceptu laikomas sutikimas sudaryti sutartį, tačiau akceptu nėra laikomas patvirtinimas, kad gauta oferta, arba pranešimas, jog oferta atidžiai analizuojama, ir pan.⁶². Akceptu laikomas tik besąlyginis ir aiškiai išreikštas sutikimas sudaryti sutartį ofertoje nurodytomis sąlygomis (CK 6.178 straipsnio 1 dalis).

J. Lawry teigia, kad draudimo sutarčiai sudaryti yra svarbus pagrindinių sąlygų tarp šalių susitarimas, kuriame, be kita ko, turi būti susitarimas dėl pagrindinės rizikos, objekto, trukmės, draudimo įmokos ir naudos, kurią gautų draudėjas įvykus draudžiamajam įvykiui⁶³. Sutariama, jog turi būti susitarta dėl esminių draudimo sutarties sąlygų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės įstatymo 9 straipsnio 4 dalimi, paslaugos teikėjas privalo paslaugos gavėjui pateikti sutarčių sąlygas, tarp jų sutarčių standartines sąlygas, tokiu būdu, kuris leistų jam šią informaciją išsaugoti ir vėliau panaudoti. Be to, minėtojo įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama užsakymo pateikimo reikalavimus, t. y. jei paslaugos teikėjas ir paslaugos gavėjas, veikiantis verslo ar profesijos tikslais, nesusitaria kitaip, paslaugos gavėjui pateikus užsakymą, paslaugos teikėjas turi nedelsdamas elektroninėmis priemonėmis patvirtinti, kad užsakymą gavo. Vienas iš tinkamų užsakymo gavimo patvirtinimų yra užsakytos informacinės visuomenės paslaugos teikimas elektroninėmis priemonėmis.

Akceptui elektroninėje erdvėje yra taikomos kelios teorijos, pagal kurias galima spręsti, kada yra gauta oferta, ir yra laukiamas akceptas į ofertą. Pasiūlymas sudaryti sutartį (oferta) ir (ar) pateikto pasiūlymo sudaryti sutartį priėmimas (akceptas) laikomas išsiųstais, kai šalis nebegali jų pasiekti ir kontroliuoti (Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės įstatymo 11 straipsnio 2 dalis). Pasiūlymas sudaryti sutartį laikomas gautu, kai asmuo gali jį pasiekti. Pasak D. Sauliūno, elektroninių sutarčių sudarymo momento klausimas gali būti išspręstas pagal keturias teorijas: recepcijos, informacijos, pašto

---

⁶⁰ *Ibid.* Išnaša Nr. 2, p. 126.

⁶¹ *Ibid.* Išnaša Nr. 2, p. 127.

⁶² MIKELĖNAS, V., MIZARAS, V. et. al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Vilnius: Justitia, 2003, p. 218-219.

⁶³ *Ibid.* Išnaša Nr. 2, p. 125.

dėžutės ir formulavimo teorijas⁶⁴. Pagal recepcijos teoriją gavimo momentas nepriklauso nuo žmogaus valios, kadangi (pagal šią teoriją) gavimo momentas yra tas momentas, kai jis tapo prieinamas, nors šio turinys dar nėra žinomas. D. Sauliūnas teigia, kad tai taip pat vadinama „įėjimo teorija“, kuri nustato, kad momentas, apsprendžiantis pranešimo įsigaliojimą, yra būtent, kai pranešimas tapo prieinamu gavėjui, t. y. pateko į jo dispoziciją tokioje vietoje (pvz., į jo kompiuterinę sistemą), kurioje gavėjas pagrįstai ir protingai įprastoje verslo eigoje tikisi gauti tokio pobūdžio pranešimus, kurie būtų jam suprantamoje prieinamoje formoje⁶⁵. Skirtingai nei recepcijos teorija, informavimo teorija ir formulavimo teorija priklauso nuo asmens valios, kadangi pastaroji teorija grindžiama atsakymo formulavimo momentu, o informacinė – grindžiama sužinojimo momentu. Formulavimo teorija nustato, kad pranešimas įsigalioja nuo to momento, kai gavėjas pradeda formuluoti savo atsakymą į gautą pranešimą, o informacijos teorija nustato, kad bet koks pranešimas įsigalioja tik nuo to momento, kai gavėjas sužino apie tokio pranešimo turinį⁶⁶. Pašto dėžutės teorija numato, kad gavimo momentas sutampa su išsiuntimo momentu. D. Sauliūnas teigia, kad pašto dėžutės teorija – tai išimtis iš bendrosios taisyklės, teigiančios, kad akceptas įsigalioja tik tada, kai jį gauna oferentas, be to, sutartis pagal šią teoriją laikoma sudaryta nuo to momento, kai akceptantas išsiunčia savo pranešimą, išreiškiantį akceptą, visiškai neatsižvelgiant į tai, ar oferentas tokį pranešimą gavo ir tuo labiau – ar su juo susipažino⁶⁷. Sudarant sutartis elektroniniu būdu yra sudėtinga nustatyti, kokių momentu gaunamas elektroninis dokumentas ir kada kita šalis realiai sužinojo jo turinį, skirtingai, nei sudarant sutartį fiziniu būdu, todėl gali būti pritaikomos taikomos teorijos, nusakančios konkrečios sutarties gavimo momentą.

J. Lawry teigia, kad Jungtinėse Amerikos Valstijose teismai, siekdami nustatyti, ar sutartis tarp šalių buvo sudaryta, aiškinasi, ar oferta atitinka akceptą⁶⁸. Tiek Jungtinėse Amerikos Valstijose, tiek Lietuvoje pripažįstama, kad akceptas turi būti besąlyginis.

Pastebėtina, jog draudimo sutartis automatizuotu būdu Jungtinėse Amerikos Valstijose yra naudojama *signdocs* programa⁶⁹. Draudikas atsiunčia į elektroninį paštą sugeneruotą draudimo sutartį, kurią elektroniniu parašu arba įvedamu savo socialinio draudimo numeriu (angl. *social security number*) asmuo pasirašo ir patvirtina draudimo

---

⁶⁴ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 310-311.

⁶⁵ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 310-311.

⁶⁶ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 310-311.

⁶⁷ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 310-311.

⁶⁸ *Ibid.* Išnaša Nr. 2, p. 126.

⁶⁹ Dokumentų pasirašymo sistema [interaktyvus].[žiūrėta 2019 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <<https://smallpdf.com/sign-pdf>>.

sutarties sudarymą. Šis aspektas yra svarbus draudimo sutarties sudarymui, kadangi Lietuvoje yra pastebima draudimo kompanijų tendencija neprašyti pasirašyti ir patvirtinti draudimo sutarties sudarymą automatizuotai.

Draudimo sutarties sudarymui elektroninėmis ryšio priemonėmis akceptas yra ne mažiau svarbus nei oferta. Draudikas tinkamu akceptu laiko draudimo sutarties (draudimo poliso) atsiuntimą po draudimo įmokos sumokėjimo arba nuo šalių susitarimo momento. Nors prieš draudimo sutarties sudarymą yra siunčiamas pranešimas, jog sutartis yra ruošinama, tačiau manytina, jog tai tik informacinio pobūdžio pranešimas. Taigi, tinkamu draudiko akceptu yra laikytinas veiksmas, kai draudikas atsiunčia draudimo sutartį (polisą) draudėjui.

2.4. Draudimo sutarties galia internete

Sudarant draudimo sutartį internetu, neišvengiamai kyla draudimo sutarties galiojimo klausimas.

CK numato, kad draudimo sutartis turi būti rašytinės formos (CK 6.989 straipsnis). Sutarčių sudarymo kontekste kyla klausimas, ar sutarties forma yra būtinas sutarties elementas, o gal teisiniams santykiams sukurti pakanka tik šalių valios išraiškos, neribojant šalių imperatyviais reikalavimais. Remiantis formalizmo koncepcija, šalių valios išraiškos nepakanka, kad būtų sudaryta galiojanti sutartis – šalių valia turi būti išreikšta specialia forma⁷⁰. Vien tai, kad sutartis sudaroma automatizuotu būdu negali būti paneigiamas tokios sutarties galiojimas, tačiau papildomų reikalavimų, kurie numatyti įstatymų leidėjo, kurių turėtų būti paisoma. Darbo autorės nuomone, tinkamas požiūris yra toks, kai teigiama, jog: sandorio šalis nustatoma pagal elektroninį parašą⁷¹, tačiau sandorio šalį galima nustatyti ne tik elektroniniu parašu, tačiau ir kitais leistiniais būdais, tačiau tokiais, kurie tinkamai patvirtintų draudimo sutarties sudarymą ir iš kurio galima būtų identifikuoti asmenį. CK 1.76 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad jeigu sandoris buvo sudarytas panaudojant telekomunikacijų galinius įrenginius, tai visais atvejais turi būti pakankamai duomenų sandorio šalims nustatyti. Antai, numatyta, jog, kai pagal įstatymus ar šalių susitarimą sutartis turi būti paprastos rašytinės formos, ji gali būti sudaroma tiek surašant vieną šalių pasirašomą dokumentą, tiek ir apsiikeičiant raštais, telegramomis, telefonogramomis, telefakso pranešimais ar kitokiais telekomunikacijų galiniais įrenginiais perduodama

---

⁷⁰ DAMBRAUSKAITĖ, A. *et. al. Lyginamoji sutarčių teisė: vadovėlis*. Vilnius, Justitia, 2013, p. 137.

⁷¹ MIKELĖNAS, V.; VILEITA, A.; ir TAMINSKAS, A. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos. Vilnius: Justitia, 2001, p. 175.

informacija, jeigu yra užtikrinta teksto apsauga ir galima identifikuoti jį siuntusios šalies parašą (CK 6.192 straipsnio 2 dalis). Kaip iš teisinio reguliavimo matyti, yra galima nustatyti asmenį ne tik elektroniniu parašu, tačiau ir kitais būdais, pvz., virtualiu faksu (faksimiliniai pranešimai siunčiami naudojantis elektroniniu paštu). Tiek pasirašant sutartis elektroniniu parašu, tiek ir kitais būdais turi būti pakankamai duomenų sandorio šalims nustatyti, t. y. jeigu sutartis sudaroma automatizuotu būdu, tai kai šalis gali būti tinkamai nustatyta, tai nėra trukdis, jog asmuo nepasirašė elektroniniu parašu. Jeigu sandorio šalis naudojasi kitu šaltiniu, pvz., kaip buvo minėta, virtualiu faksu, darbo autorės nuomone, tai taip pat gali būti tinkamas asmens identifikavimo būdas. Atsižvelgiant į tai, kad dažniausiai draudikas neprašo draudėjo savęs identifikuoti laikytina, jog automatizuotos sutarties sudarymui tai gali būti pripažinta trūkumu. Nors draudikas ir siunčia tinkamai pasirašytą ir patvirtintą draudimo sutartį, tačiau tai nereiškia, jog draudėją galima laikyti tinkamai patvirtinusių sutarties sudarymą, kai šis jos nepatvirtina išvis arba patvirtina tik draudimo įmokos sumokėjimo faktą.

Minėtasis Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas numato elektroninės formos nediskriminavimo principą, kuris reiškia, kad informacijos teisinė galia negali būti paneigta ar apribota vien tik tuo pagrindu, kad ši informacija yra sukurta, išsiųsta, gauta ar išsaugota elektroninėmis priemonėmis (minėto įstatymo 3 straipsnio 2 dalis).

Taigi, iš teisinio reguliavimo matyti, kad CK draudimo sutarčiai, kuri sudaroma automatizuotu būdu numato, be kita ko, ne tik rašytinės formos atitikimo taisyklės, bet ir asmens identifikavimo taisyklę, kuri gali būti įgyvendinama, pvz., elektroninio parašo pagalba. Šis reikalavimas yra pagrįstas ir jo turėtų būti laikomasi, tačiau tuo atveju, kai draudimo sutartis yra sudaromos automatizuotu būdu, pastebima problema – parašo trūkumas, kurio draudikas nereikalauja. Nors yra įvairių būdų sudaryti sutartis automatizuotai, tačiau dažniausiai draudikas neprašo tinkamai patvirtinti draudimo sutarties sudarymo. Be to, teisinis reglamentavimas numato nediskriminacinį principą, jog sutartis yra sudaromos automatizuotu būdu, t. y. negali būti paneigiama vien tai, kad dokumentas yra elektroninės formos.

3. PROBLEMINIŲ ASPEKTŲ IDENTIFIKAVIMAS, SUDARANT ELEKTRONINES DRAUDIMO SUTARTIS

Draudimas vaidina svarbų vaidmenį visame pasaulyje, padeda susidoroti su nenumatytais gyvenimo įvykiais. Gerai veikianti draudimo sistema yra neatskiriama sąlyga, užtikrinanti, kad draudimas ir toliau gyvuotų, todėl yra svarbu, kad tokia veikla būtų skaidri ir sąžininga.

Draudimo sutarčių teisė yra svarbi gerai veikiančioje sistemoje, tačiau dabartinis reglamentavimas yra apsunkintas, kadangi teisės aktai yra suskaidyti į daugelį kitų skirtingų aktų. Kiekviena draudimo rūšis turi savo atskirą įstatymą, o tai sukelia papildomo nepatogumo, tačiau, matyt, kitos išeities nėra. Galima diskutuoti, ar visų santykių reglamentavimas vienu įstatymu tik pasunkintų ar atvirkščiai – palengvintų ir taip sudėtingą draudimo teisę. Atsižvelgiant į tai, kad viskas šiais laikais yra kompiuterizuota, matomai, neapsunkintų draudimo teisės, ypač jeigu įstatymas būtų sureglamentuotas aiškiai pagal draudimo rūšis į skyrius ir skirsnius.

Yra daug problemų, kurias svarbu identifikuoti, įskaitant ir techninius klausimus, sugriežtinti informacijos atskleidimo vartotojams klausimus bei atsakyti į klausimą, ar reikalingas griežtesnis draudikų elgesio reguliavimas. Tačiau šie minėti aspektai nebus plačiau aptartini šiame darbe, kadangi yra gilesnių problemų, kurios bus analizuojamos šioje dalyje. Techniniai klausimai šiuo atveju būtų tokie klausimai kaip programavimas ar klaidos elektroniniame dokumente.

Draudimas vaidina svarbų vaidmenį socialiniame ir ekonominiame lygmenyje, kadangi draudimas kompensuoja patirtus nuostolius, kai įvyksta įvykis. Draudimas taip pat reiškia, kad vartotojai gali investuoti sukauptas lėšas kitur, o ne baimintis, jog įvyks nenumatytas įvykis ar situacija, reikalaujanti papildomų išteklių. Vartotojas apsaugomas nuo išankstinio taupymo ir kapitalo kaupimo nenumatytam atvejui padengti.

Elektroninė erdvė iš esmės neturi nei fizinių, nei teisinių sienų, nėra jokios „centrinės valdžios“, kuri valdytų informacijos kaitą internete⁷². Draudimo produktų pirkimas internetu reiškia procesą, kai vartotojas ne tik kreipiasi dėl draudimo sutarties sudarymo naudojantis elektroninėmis ryšių priemonėmis, bet ir moka už tai internete, o tam nereikia tiesioginio susitikimo su draudiku. Dabartiniame moderniaame pasaulyje draudėjams yra suteikiama laisvė sudaryti draudimo sutartis internete, tačiau yra vis dar problemų, kurias privalu atskleisti. Pastaraisiais dešimtmečiais plintant informacinėms ir komunikacinėms technologijoms, elektroninėms paslaugoms aktualūs tapo teisių ir pareigų įvykdymo

---

⁷² *Ibid.* Išnaša Nr. 37, p. 11.

klausimai. Įstatymų leidėjas yra numatęs teisių ir pareigų sąrašą tiek draudikui, tiek draudėjui, tačiau įgyvendinti šias teises ir pareigas, kai sutartis sudaroma internetu, gali būti komplikuoata.

Sutiktina su *Lornos Brazell* nuomone, jog privatumo klausimas internete sukėlė daug problemų, vieni iš jų yra nauji, o kiti – tęstiniai⁷³. Privatumo klausimas yra glaudžiai susijęs su tapatybės nustatymo problematika, kuri laikytina aksioma ne tik bendrai sudarant sutartis elektroninėje erdvėje, tačiau ir sudarant draudimo sutartis internetu, kadangi sudarant draudimo sutartis yra apdorojami asmens duomenys internete.

Minėta, jog draudimo sutarčiai sudaryti yra reikalinga šalių valia, kuri atsiskleidžia ikisutartiniuose teisiniuose santykiuose, kadangi tuo metu yra įvertinama rizika ir įgyvendinamos ikisutartinės šalių teisės ir pareigos. Draudėjas kreipiasi į draudiką, o draudikas savo ruožtu atlieka veiksmus, kurie reikalingi draudimo sutarčiai sudaryti. Tokia pozicija kyla iš CK 6.993 straipsnio 1 dalies, kurioje numatyta, kad, prieš sudarant draudimo sutartį, draudėjas privalo suteikti draudikui visą žinomą informaciją apie aplinkybes, galinčias turėti esminės įtakos draudžiamąjį įvykio atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui, jeigu tos aplinkybės nėra ir neturi būti žinomos draudikui. CK 6.163 straipsnio 4 dalis numato, kad šalys privalo atskleisti viena kitai joms žinomą informaciją, turinčią esminės reikšmės sutarčiai sudaryti.

Minėta, jog draudimo sutartis internete gali būti sudaroma įvairiais būdais, t. y. arba elektroniniu paštu, arba tiesiogiai draudiko internetiniame puslapyje, tačiau pastebėtina, kad nėra kai kuriais atvejais įgyvendinamos šalių teisės ir pareigos, todėl yra būtina atlikti analizę ir išsiaiškinti, kokia situacija vyrauja teisės aktuose ir teismų praktikoje, kai draudimo sutartys yra sudaromos automatizuotu būdu. Be kita ko, svarbu išanalizuoti, ar sutartis gali būti laikoma sudaryta, jeigu nėra paisoma teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

Draudikai tinkamai nesilaiko teisės aktuose nustatytų reikalavimų (supažindinti draudėją su draudimo sutarties sąlygomis prieš sudarant draudimo sutartį), o teismų praktikoje nėra vieningos nuomonės dėl draudimo sutarčių sudarymo internetu taisyklių nustatymo draudikui. Nors draudimo sutarties sudarymą fiziniu būdu įstatymo leidėjas pakankamai aiškiai reglamentuoja, tačiau draudimo sutarties sudarymas elektroniniu būdu nėra reglamentuojamas.

---

⁷³ BRAZELL, L. *Electronic signatures law and regulation*, London, 2004, p. 31.

3.1. Ikisutartinės draudimo santykių dalyvių teisės ir pareigos

Draudimo teisėje vyrauja ir draudimo ikisutartiniai teisiniai santykiai ir sutartiniai teisiniai santykiai, o juose tiek draudikas, tiek draudėjas turi teisių ir pareigų. Šalių teisės ir pareigos numatytos CK, Draudimo įstatyme ir tam tikros rūšies draudimo taisyklėse, pvz., būsto draudimo taisyklėse⁷⁴, ar sveikatos draudimo taisyklėse⁷⁵ ir kt. Šioje darbo dalyje, siekiama įvertinti, kokias pareigas turi draudikas ir draudėjas, be kita ko, kaip jie jų laikosi, ar numatytos teisės ir pareigos yra įgyvendinamos tinkamai.

Sąvoka „ikisutartiniai santykiai“ reiškia, jog tai – santykiai, susiklostę dar prieš atsirandant sutartiniams santykiams. Draudimo teisinių santykių dalyviai yra įpareigoti laikytis pareigų, tačiau turi ir teises, kurios apžvelgtinos šioje darbo dalyje. Lingvistinė žodžio „ikisutartinis“ analizė atskleidžia, kad šis terminas reiškia egzistavimą iki tol, kol atsiranda sutartis⁷⁶.

Teisinis ikisutartinių santykių reglamentavimas yra grindžiamas bendraisiais civilinės teisės – sutarties laisvės (autonomijos) ir sąžiningumo principais. Civilinių santykių dalyviai, vykstant deryboms dėl tam tikros sutarties sudarymo, fiksuoja ir pasirašo įvairius ikisutartinius dokumentus, kurie gali turėti įvairius pavadinimus, pvz., sutarties projektas, susitarimas, pasiūlymas ir kt. Sutarties laisvės principo, teisės doktrinoje dar kitaip vadinamo šalių autonomijos principu, esmę sudarė civilinių teisinių santykių dalyvių laisvė pasirinkti sutarties šalį, savarankiškai nustatyti sutarties turinį ir laisvė apskritai sutarties nesudaryti⁷⁷. Šis principas leidžia šalims laisvai nuspręsti, su kuo pradėti derybas dėl sutarties sudarymo. CK 6.163 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad šalys privalo elgtis sąžiningai ir ikisutartiniuose santykiuose. Sąžiningumas yra bendrasis reikalavimas, taikomas tiek sutartiniams, tiek ikisutartiniams santykiams.

Sutarties šalys yra laisvos, kai turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, taip pat sudaryti ir CK nenumatytas sutartis, jeigu tai neprieštarauja įstatymams (CK 6.156 straipsnis). Šalys yra laikomos sąžiningomis, jeigu atlieka savo pareigas, kurios yra numatytos teisės aktuose. Draudimo sutartis yra fiduciarinė, t. y. grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu, todėl

---

⁷⁴ Būsto draudimo taisyklės [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.ld.lt/sites/default/files/67_Busto%20draudimo%20taisykles_red%202016%2005.pdf>.

⁷⁵ Sveikatos draudimo taisyklės [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.ld.lt/sites/default/files/Sveikatos%20draudimo%20taisykles.pdf>>.

⁷⁶ Lietuvių kalbos žodynas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 7 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkz.lt/Visas.asp?zodis=sutartinis&lns=-1&les=-1&id=24259110000>>.

⁷⁷ *Ibid.* Išnaša Nr. 62, p. 194.

draudimo sutarties šalys privalo būti viena kitai absoliučiai atviros ir atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti⁷⁸. Laikoma, kad šis principas yra įvykdomas, jei abi šalys iki sutarties sudarymo ir galiojant sutarčiai visapusiškai ir teisingai pateikia informaciją, kooperuojasi ir bendradarbiauja.

Sudarydamos draudimo sutartį abi jos šalys privalo atskleisti viena kitai esminę reikšmę turinčią informaciją, kuria disponuodama kiekviena iš šalių galėtų objektyviai apsispręsti dėl sutarties sudarymo⁷⁹. Draudimo sutarties šalims ikisutartiniai santykiai yra svarbūs, nes nuo to priklauso draudimo išmokos išmokėjimo faktas, t. y. ar sudarius sutartį, o vėliau įvykus draudžiamajam įvykiui draudėjas gaus draudimo išmoką, ar bus pripažinta, jog ikisutartinuose santykiuose asmuo neatskleidė visų reikšmingų aplinkybių, reikalingų draudimo sutarties rizikos įvertinimui. Pasitaiko atvejų, kai draudikas atsisako mokėti draudimo išmoką dėl to, kad draudėjas ikisutartiniame etape neatskleidė ar nepakankamai atskleidė rizikas, turinčias įtakos draudimo sutarties sudarymui. Pvz., LAT civilinėje byloje sprendė klausimą, ar atsakovas (vartotojas), kuris sudarydamas transporto priemonės civilinės atsakomybės draudimo sutartį, neatskleidė aplinkybės, jog transporto priemonę vairuos ir jaunesnis asmuo, nei buvo susitarta. LAT pripažino, kad draudėjo draudikui neatskleista aplinkybė nulėmė draudimo rizikos padidėjimą, be kita ko, išaiškino, kad, sprendžiant, ar konkreti sutarties sąlyga gali būti pripažinta siurprizine, turi būti vertinama, ar: 1) pagal sąlygos turinį, formuluotę ir išraiškos būdą sąlyga yra pakankamai aiški; 2) ar ji šaliai buvo pakankamai atskleista⁸⁰. Taigi, sudarant draudimo sutartį ikisutartinuose santykiuose asmuo privalo atskleisti aplinkybes, galinčias turėti įtakos draudimo rizikai nustatyti.

Elektroninė prekyba yra lygiai taip pat kaip ir bet kokia kita komercinė veikla ir jai taikomos tos pačios taisyklės ir teisiniai principai, susiję su elgesiu prieš sudarant sutartį⁸¹. Draudimo sutarčiai sudaryti didelę reikšmę turi ikisutartiniai teisiniai santykiai, kadangi jau šiame etape yra renkama informacija apie draudėją. Tiek draudikas turėtų surinkti kuo daugiau informacijos apie draudėją dėl draudimo rizikos įsivertinimo, tiek draudėjas turėtų sužinoti kuo daugiau informacijos prieš sudarant ir pasirašant draudimo sutartį, ir

---

⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 25 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Citadele faktoringas ir lizingas“ v. UADB „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-164-695/2016.

⁷⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje AAS „Gjensidige Baltic“ v. V. J. ir V. J. v. AAS „Gjensidige Baltic“, Nr. e3K-3-380-969/2016. Teismų praktika. 2016, 46, p. 105-123.

⁸⁰ *Ibid.* Išnaša Nr. 79.

⁸¹ CHISSICK, M., KELMAN, A. *Electronic commerce: law and practice*. Third edition, London Sweet and Maxwell, 2002, p. 71.

susisaistant draudimo teisiniais santykiais, apie draudimo turinį ir apsaugą, kuri jam bus taikoma, be kita ko, draudėjas turėtų įsivertinti ir draudiko patikimumą.

Norint sudaryti draudimo sutartis elektroniniu būdu, pirmiausia, yra reikalingos pastangos iš draudiko pusės. Specialus draudiko internetinės svetainės sukūrimas suteikia galimybę draudėjui išreikšti ofertą, o draudikui – automatizuotu būdu akceptuoti ofertą. Sutiktina su *M. Chissick* ir *A. Kelman* teiginiu, kad prieš pirkimo-pardavimo sandorį su klientu, e-verslas turi sukurti internetinę svetainę ar skelbimą, elektroninio pašto adresą ir kt.⁸². Atsižvelgiant į tai, kad daugelis draudikų yra sukūrę savo internetinę svetainę ir automatizavę kvietimo pareikšti ofertą pateikimo būdą, galima teigti, kad draudikai yra linkę sudaryti sutartis elektroninėmis ryšio priemonėmis. Tačiau pastebėtina, kad dar vis kyla problemų dėl draudimo sutarties sudarymo elektroninėje erdvėje, todėl reikia pastangų ne tik problemoms identifikuoti, tačiau ir susiformavusiai netinkamai praktikai pakeisti.

Apibendrinant, darytina išvada, kad ikisutartiniai teisiniai santykiai yra svarbūs ne tik vertinant draudimo riziką sutarčiai sudaryti, bet ir draudimo išmokai išmokėti įvykus draudžiamajam įvykiui. Sudarant draudimo sutartis automatizuotu būdu, taikomos tos pačios taisyklės ir teisiniai principai, kaip ir sudarant sutartį fiziniu būdu. Šalims nustatytų teisių ir pareigų turinys turi būti įvykdomas. Draudimo ikisutartiniai teisiniai santykiai yra ne mažiau svarbūs nei sutartiniai santykiai. Ikisutartiniuose santykiuose šalys įpareigojamos atskleisti joms reikšmingą informaciją, kuri ateityje gali turėti įtakos draudimo išmokai išmokėti, arba draudimo įmokoms padidinti, ar atvirkščiai – sumažinti, pvz., vairavimo stažui ir amžiui padidėti iki tokio lygio, kai draudikas nebepriskiria draudėjo prie rizikos grupės. Taigi, abi šalys – tiek draudikas, tiek draudėjas – prieš sudarydamos draudimo sutartį yra įpareigosotos laikytis principinių nuostatų, ir vykdyti savo teises ir pareigas.

3.1.1. Ikisutartinės draudiko teisės ir pareigos

Tiek draudikas, tiek draudėjas turi tarpusavio teisių ir pareigų, o tai paaiškinama tuo, jog draudikas yra subjektas, užsiimantis verslu, kuriuo prisiima draudimo riziką, todėl šiam apskaičiuoti ir įvertinti aplinkybes, galinčias turėti esminės įtakos sprendimui priimti suteikti apsaugą, ar suteikti ją kitokiomis sąlygomis yra svarbu.

Draudikas, kaip verslu užsiimantis subjektas, palaikydamas santykius su vartotoju, privalo būti apdairus. Teismų praktikoje pripažįstama, kad įmonės, kurios užsiima

---

⁸² *Ibid.* Išnaša Nr. 81.

draudimo veikla, tikslas – pelno siekimas, todėl ji veikia savo rizika ir jai taikomi griežtesni reikalavimai dėl savo teisių ir pareigų žinojimo, taip pat griežtesni atsakomybės už savo veiklą standartai⁸³.

Ikisutartiniuose teisiniuose santykiuose teisės ir pareigos, kylančios draudikams:

1. pareiga atskleisti informaciją (CK 6.992 straipsnio 2 dalis, 6.993 straipsnio 8 dalis);
2. draudiko teisė įvertinti draudimo riziką (CK 6.994 straipsnis).

Draudiko teisė įvertinti draudimo riziką kyla iš CK 6.994 straipsnio, kuriame numatyta, kad prieš sudarant draudimo sutartį draudikas turi teisę apžiūrėti draudžiamą turtą, o jeigu reikia, savo lėšomis paskirti ekspertizę jo vertei nustatyti (1 dalis), o jeigu draudimo interesas yra susijęs su fizinio asmens sveikata – gali reikalauti iš draudėjo dokumentų, patvirtinančių apdraudžiamo asmens sveikatos būklę, profesiją bei kitas draudimo rizikai turinčias reikšmės aplinkybes (2 dalis). Kyla klausimas kaip dažnai ir kas nustato, jog konkrečiu atveju draudiko turima teisė bus realizuojama ir šis galės įvertinti riziką, kylančią draudikui dėl konkretaus draudimo objekto, kai tokia sutartis sudaroma internetu. Asmuo, pateikdamas prašomus dokumentus, pvz., elektroniniu paštu gali baimintis dėl savo asmens duomenų ir informacijos saugumo.

Pastebėtina, kad CK 6.992 straipsnio dalyje draudikui yra įtvirtinta pareiga prieš sudarant draudimo sutartį įteikti draudimo taisyklių kopijas draudėjui. Nesupažindinus su draudimo taisyklėmis laikytina, kad tokiu atveju taisyklės nėra laikytinos sudėtine Draudimo sutarties dalimi ir administruojant įvykį jos negali būti taikomos⁸⁴. Ši problema vis dar gaji, ir šiame darbe įvardijama kaip „supažindinimo problematika“. Be to, Jungtinėje Karalystėje taip pat pripažįstama, kad sąžiningas pateikimas neturi būti pateikiamas tik viename dokumente arba žodžiu⁸⁵.

Draudiko pareiga atskleisti informaciją kyla iš CK 6.992 straipsnio 2 dalies, kurioje numatyta, kad draudikas privalo sudaryti sąlygas viešai susipažinti su draudimo rūšies taisyklėmis ir, prieš sudarydamas draudimo sutartį, įteikti jų kopijas draudėjui. 2018 m. balandžio 19 d. Draudimo įstatymas papildytas 93¹ straipsniu, kuris aktualus šiam darbui. Minėtame straipsnyje reglamentuojamos informacijos pateikimo sąlygos, o 4 dalies 3 punkte numatyta, jog draudėjui, apdraustajam, naudos gavėjui ar nukentėjusiam trečiajam asmeniui elektroniniu būdu pranešamas interneto svetainės adresas ir interneto svetainės

---

⁸³ Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. kovo 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB DK „PZU Lietuva“ v. UAB „Modus“, Nr. 2A-398-555/2013.

⁸⁴ Lietuvos banko priežiūros tarnybos sprendimas. 2018 m. rugsėjo 5 d. M. K. ir ADB „Compensa vienna insurance group“, ginčo byla Nr. 2018-00990 (Nr. 242-370).

⁸⁵ 2015 m. Didžiosios Britanijos Draudimo įstatymo 7 straipsnio 1 dalis [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 24 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/4?view=extent>>.

nuoroda, kur galima susipažinti su ta informacija. Ši naujovė yra bandymas taisyti draudikui nepalankią ir veiklą apsunkinančią praktiką dėl privalomojo draudimo sutarties įteikimo prieš pasirašant draudimo sutartį, tačiau toks įteikimo būdas kelia klausimų. Nepaisant to, jog draudimo taisyklės yra tik viena iš draudimo sutarties sudėtinių dalių, tačiau neturėtų būti paneigiama teisė vartotojui gauti šias taisykles susipažinimui, taigi, akivaizdu, kad tai galėtų būti diskutuotinas klausimas, tačiau darbo autorės nuomone, draudikui nustatytos pareigos negali būti paneigiamos net jei draudimo sutartys yra sudaromos elektroniniu būdu.

3.1.1.1. Supažindinimo problematika

Draudimo sąlygų turinys apibrėžia draudimo sutarties turinį. Atsižvelgiant į tai, kokį objektą draudėjas ketina apsidrausti, tokiomis sąlygomis draudimo sutartis yra sudaroma, t. y. pagal objektą skiriasi ir draudimo sutarties sąlygų turinys. Sandorio šalys turi turėti galimybę supažindinti su visais atskirais dokumentais, kurie yra sudėtinė viso dokumento dalis ir nuspręsti, ar ketina susisaistyti tarpusavio sutartiniais teisiniais santykiais, ar ne. Manytina, jog supažindinti su visais dokumentais ikisutartiniuose santykiuose prieš sutarties pasirašymą turi būti suteikta vartotojams kiekvienu konkrečiu atveju. Draudėjas turi turėti galimybę pasirinkti sutartį, o sąlygas, net jei šios yra standartinės negali būti pripažįstamos kaip atleidžiančios draudiką nuo atsakomybės tinkamai su jomis supažindinti prieš protingą laiką iki sutarties sudarymo.

CK 6.992 straipsnio 2 dalis įpareigoja draudiką sudaryti sąlygas suinteresuotiems asmenims viešai susipažinti su draudimo rūšies taisyklėmis, o prieš sudarant draudimo sutartį – įteikti jų kopijas draudėjui. Vadovaujantis CK 6.156 straipsnyje įtvirtintą sutarties laisvės principą ir sutarties, kaip šalių susitarimo, sampratą, sutarties šaliai gali būti privalomos tik tos sutarties sąlygos, su kuriomis ji sutiko, t. y. dėl kurių ji išreiškė savo valią. CK 6.185 straipsnio 2 dalyje ir 6.186 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad sudarant sutartį prisijungimo būdu, standartinės sutarties sąlygos yra privalomos kitai šaliai tik tuo atveju, jeigu standartinės sutarties sąlygas parengusi šalis tinkamai jas atskleidė ir sudarė protingą galimybę kitai šaliai susipažinti su draudimo taisyklėmis ar nestandartinėmis sąlygomis⁸⁶.

---

⁸⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Interselas“ v. UAB „IF draudimas“, Nr. 3K-3-518/2008.

Iš teisinio reglamentavimo matyti, kad prieš sudarant draudimo sutartį, pareiga įteikti draudimo taisykles yra numatoma draudikui. Pagal Draudimo įstatymo 92 straipsnio 2 dalį matyti, kad draudimo taisyklės privalo būti paskelbtos draudimo įmonės interneto svetainėje. Sutiktina su Lietuvos banko pozicija, jog, sistemiškai aiškinant teisės aktų nuostatas, reglamentuojančias draudimo sutarties sudarymą ir informacijos draudėjui pateikimą, darytina išvada, kad draudėjo supažindinimas su draudimo taisyklėmis, be kita ko, yra siejamas ir su draudimo taisyklių kopijos įteikimu⁸⁷. Vien tai, kad draudimo liudijime yra nurodytas taisyklių pavadinimas ir kad pareiškėjas sumokėjo įmoką už draudimo sutartį, savaime nepatvirtina, kad pareiškėjas buvo tinkamai supažindintas su taisyklių sąlygomis ir draudikas tinkamai įvykdė jam teisės aktuose nustatytas pareigas, kas yra laikoma problema, kadangi beveik visos draudimo sutartys elektroninių ryšių priemonėmis yra sudaromos neįteikiant jokio dokumento susipažinimui.

Teismų praktikoje pripažįstama, kad draudikas privalo sudaryti sąlygas viešai susipažinti su draudimo rūšies taisyklėmis ir, prieš sudarydamas draudimo sutartį, įteikti jų kopijas draudėjui, be to, vertintina ir, ar nuostata išreikšta valstybine kalba, ar tokiu pat šriftu kaip ir kitos taisyklių sąlygos⁸⁸. CK 6.992 straipsnyje nustatyta, kad jeigu draudimo sutartis sudaroma pagal draudimo rūšies taisykles, parengtas įstatymų nustatyta tvarka, tai draudimo sutarčiai atitinkamai taikomi CK 6.185–6.187 straipsniai, reglamentuojantys sutarčių standartines sąlygas, netikėtas (siurprizines) sutarčių standartines sąlygas, sutarčių standartinių ir nestandartinių sąlygų prieštaravimą standartinėms ir nestandartinėms sąlygoms. Taigi, tiek teismų praktika, tiek Lietuvos banko pozicija dėl draudimo taisyklių įteikimo sutampa – draudimo taisyklės privalo būti įteiktinos prieš draudimo sutarties sudarymą.

Vis dėlto, teismų praktikoje pasitaiko atvejų, kai teismai vertina, jog sudarant draudimo sutartį internetu yra pakankama, jog su draudimo sutarties nuostatomis atsakovas turi galimybę susipažinti gavęs sutartį, t. y. po draudimo sutarties sudarymo (įmokos sumokėjimu)⁸⁹. Kvestionuotina tokia teismo pozicija, jog draudimo sutartis yra laikoma tinkamai sudaryta ir įteikta, kadangi po reikalaujamos įmokos sumokėjimo asmuo gavo draudimo sutartį, asmuo turėjo pakankamai laiko susipažinti su sutarties sąlygomis po draudimo sutarties sudarymo ir vertino aplinkybę, jog asmuo nesikreipė į draudiką su prašymu išaiškinti draudimo sutarties sąlygas ar jas pakeisti (po draudimo sutarties sudarymo). Manytina, kad ši pozicija nevisiškai yra pagrįsta ir teisinga, kadangi įstatymas

---

⁸⁷ *Ibid.* Išnaša Nr. 84.

⁸⁸ *Ibid.* Išnaša Nr. 79.

⁸⁹ *Ibid.* Išnaša Nr. 79. Žr. pirmosios instancijos teismo motyvus šioje byloje.

numato draudikui pareigą prieš sudarant draudimo sutartį įteikti jos kopiją. Ši pareiga yra visiškai pagrįsta ir turi būti vykdoma, kadangi kitu atveju laikytina, kad asmuo sudaro sutartį nesusipažinęs su tekstu ir sąlygomis. Kitas vertintinas aspektas, jog draudimo sutartis yra sudaroma su vartotoju, t. y. ne su profesionalu, o šiam taikomi ne tokie griežti reikalavimai, kaip profesionalui. Pažymėtina, jog aplinkybė, kad draudėjas galėjo susipažinti su sutarties sąlygomis nepaneigia to, jog draudikas neatliko šiam priskirtos pareigos – supažindinti su draudimo sutartimi prieš draudimo sutarties sudarymą. Atsižvelgiant į tai, jog draudikas šios savo pareigos neįvykdė arba ją įvykdė netinkamai, tai gali turėti įtakos ir draudimo išmokos dydžio nustatymui. LAT šioje byloje konstatavo, jog draudimo sutarties specifika, pasireiškianti draudiko teise vienašališkai nustatyti sutarties sąlygas, įpareigoja draudiką kitai šaliai – draudėjui tinkamai atskleisti standartines sutarties sąlygas.

2016 m. civilinėje byloje teismas pripažino, jog kasacinio teismo praktikos, kurioje būtų vertinama, ar transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudikas tinkamai atskleidė draudėjui standartines draudimo sutarties sąlygas, nėra⁹⁰.

Teismas pripažįsta aplinkybę, ar draudėjas yra tinkamai supažindintas su standartinėmis draudimo taisyklėmis, turi pareigą įrodyti draudikas, kaip draudimo teisinių santykių profesionalas ir draudimo taisyklės parengusi šalis⁹¹. Be to, kasacinis teismas konstatavo, kad yra galimi alternatyvūs tinkamo supažindinimo įvykdymo būdai, t. y. draudimo taisyklių kopijos įteikimo draudėjui faktas arba nuoroda į interneto svetainę, kurioje asmuo galėtų pats susipažinti su draudimo taisyklėmis, adresas. Minėtoji LAT pozicija sukelia papildomos analizės būtinybę, kadangi darbo autorė mano, jog draudimo sutarties sąlygų įteikimas, pateikiant nuorodą (angl. *hyperlink*) į sutarties sąlygas, kurį paspaudus galima susipažinti su draudimo sutarties taisyklėmis, negali būti laikomas tinkamu įteikimu vartotojui. Šioje byloje teismas atkreipė dėmesį į įteikimo būdą, tačiau, autorės nuomone, teismas nepakankamai išaiškino, jog draudimo sutarties sąlygų viešumas yra nepakankamas draudimo įteikimo faktui pagrįsti, t. y. draudikas privalo ne tik viešai paskelbti sąlygas, tačiau jas ir įteikti. Teismas neanalizavo, ar nuorodos pateikimas vartotojui gali būti prilyginamas tinkamu įteikimu ir informavimu.

Visų pirma, CK buvo priimtas tuo laikotarpiu, kai dar nebuvo tokio aukšto lygio informacinių technologijų paklausos ir galimybės sudaryti draudimo sutartį internetu. Antra, 2018 m. balandžio 19 d. Draudimo įstatymas papildytas 93¹ straipsniu, kuris

---

⁹⁰ *Ibid.* Išnaša Nr. 79.

⁹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje D. G. v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-691-313/2015.

aktualus šiam darbui, o jame numatyta, kad nuoroda yra pakankamas vartotojo informavimas. Autorės nuomone, nuorodos į tam tikrą dokumentą pateikimas nėra pakankamas informavimas, kai pagal CK nuostatas dokumentas privalomai draudiko turi būti siunčiamas draudėjui susipažinti. Draudimo įstatymo naujasis 93¹ straipsnis turėtų būti taisomas. Autorės nuomone, sektinas pavyzdys ESTT praktika, kurioje teigiama, kad kai su pardavėjo interneto svetainėje esančia informacija galima susipažinti tik paspaudus vartotojui pateiktą nuorodą, ši informacija nėra nei „pateikiama“ vartotojui, nei jo „gaunama“⁹². Atkreiptinas dėmesys, jog neįteikus informacijos vartotojui ji gali būti pakeista, be to, šiuo klausimu svarbi yra vartotojui suteikta galimybė išsaugoti jam asmeniškai skirtą informaciją, garantija, kad jos turinys nebus pakeistas ir ji bus prieinama reikiamą laikotarpį bei išliks galimybė atgaminti informaciją nepakitusią, t. y. tokią, kokiomis sąlygomis buvo susitarta. Be kita ko, ar vartotojui bus užtikrinta, jog vienašališkai verslininkas nepakeis turinio, tai – diskusinis klausimas. Taigi, darbo autorė mano, kad naujasis Draudimo įstatymo papildymas yra nepakankamas ir neatitinkantis draudimo sutarčiai keliamų reikalavimų, kurie numatyti CK. Be kita ko, autorė pastebi, jog T. Kontautas išreiškė savo poziciją dėl CK ir Draudimo įstatymo normų santykio, teigia, kad CK normos yra bendros visoms sutartims, turi prioritetą prieš Draudimo įstatymo normas (CK 1.3 straipsnio 2 dalis), tačiau atskirų rūšių draudimo sutarčių atveju Draudimo įstatymo normos turi prioritetą prieš CK normas (CK 6.1018 straipsnis)⁹³ – tai yra problema, sukianti papildomos painiavos specifinėje draudimo teisėje.

Autorės nuomone, draudikas privalo sudaryti sąlygas viešai susipažinti su draudimo rūšies taisyklėmis ir, prieš sudarydamas draudimo sutartį, įteikti jų kopijas draudėjui, jeigu draudėjas išreiškia norą draudimo sutartį gauti elektroninio ryšio priemonėmis. Tokia kopija įteiktina draudėjui elektroninio ryšio priemonėmis prieš sutarties sudarymą su atitinkamu pavyzdžio ženklu, kuris neklaidintų draudėjo, jog tai yra draudimo sutarties pavyzdys, ir po sutarties sudarymo su atitinkama pastaba, kad sutartis yra galiojanti. Kaip jau buvo minėta, draudimo sutartis yra specifinė sutartis tarp šalių, todėl draudikas, kaip vartotojas, turėtų būti atitinkamai informuotas apie draudimo sutartį ir šios pavyzdį, ir po sutarties sudarymo. Nors Draudimo įstatyme yra pakeitimų, kurie įveda aiškumo ir skaidrumo, tačiau, nepaisant to, draudikas vis dar negali būti laikomas tinkamai atliekantis savo pareigą supažindinti su draudimo sutarties sąlygomis. Viešos sąlygos ir jų realus įteikimas nėra tapatūs dalykai, – jie skiriasi. Vadovaujantis LAT praktika, viešumas

---

⁹² Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. liepos 5 d. sprendimas *Content Services*, C-49/11, EU:C:2012:419, 37 punktas.

⁹³ *Ibid.* Išnaša Nr. 59, p. 42.

suprantamas, kaip paskelbimas draudimo įmonės interneto svetainėje⁹⁴. Nepaisant to, kad taisyklės prieinamos viešai, jos turi būti įteikiamos. Laikytina, kad yra pirmieji bandymai reglamentuoti įteikimą yra nepakankamas draudimo taisyklių įteikimo pareigai įvykdyti.

Kyla klausimas, ar draudimo sutartis yra laikoma sudaryta, jeigu būtų nuspręsta, kad draudimo sutarties sudarymas internete neatitinka draudėjo valios išraiškos, be to, ar yra ir jeigu yra, kiek tokių sutarčių yra pripažintų negaliojančiomis. Yra atvejų, kai dėl tinkamo neatskleidimo teismas pripažįsta draudimo sutartį negaliojančia. 2018 m. kovo 2 d. Panevėžio apygardos teismas konstatavo, kad draudimo bendrovės atsisakymas mokėti draudimo išmoką ieškovei, formaliai vadovaujantis ginčijama sąlyga, su kuria ieškovė tinkamai nesupažindinta, prieštarauja sąžiningumo kriterijams, šiuo atveju ginčijama sutarties sąlyga naudinga tik ją parengusiam draudikui ir iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą ieškovės nenaudai⁹⁵.

Be kita ko, sudarant draudimo sutartį ir jos galiojimo metu draudikas privalo suteikti draudėjui šią informaciją: draudiko pavadinimą, draudiko įmonės rūšį, adresą, draudiko padalinio ar draudiko atstovo adresą (jei draudimo sutartis sudaroma ne draudiko buveinėje), iš draudimo sutarties kylančių ar su ja susijusių ginčų sprendimo tvarką, draudiko elgesį, kai draudėjas pažeidžia draudimo sutarties sąlygas, galimus draudimo rizikos padidėjimo atvejus bei kitą draudimo veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose nurodytą informaciją (CK 6.993 straipsnio 8 dalis). Akivaizdu, kad šis CK reikalavimas yra imperatyvaus pobūdžio. Vadinasi, tokią informaciją draudikas privalo pateikti visais atvejais, nepaisant to, koku būdu yra sudaroma sutartis, kokios rūšies rizikos yra draudžiamos, kas sudaro sutartį – vartotojas ar verslininkas. Atlikus eksperimentą, t. y. apsidraudus transporto priemone elektroniniu paštu, pastebėta, kad draudikas atsiuntė CK 6.993 straipsnio 8 dalyje nurodytos informacijos, tačiau nesiuntė draudimo taisyklių, kas laikytina trūkumu.

Taigi, sudarant draudimo sutartis internetu, kyla problemų dėl draudiko atliekamų pareigų įgyvendinimo. Kaip matyti, pareigos nėra atliekamos tinkamai, kadangi pareigos atskleisti informaciją šis neįvykdo. Vien tik nuorodos pateikimas nėra pakankamas vartotojo informavimas, kadangi, kaip teisingai nurodė ESTT, pateikta nuoroda nekvalifikuotina nei kaip tinkamas pateikimas vartotojui, nei gavimas, be to, iškyla pagrįsta vienašališko sąlygų pakeitimo ir redagavimo tikimybė, o pakeitus sąlygas, vartotojas gali būti neinformuojamas apie tai.

---

⁹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Lestrama“ v. AAS „Gjensidige Baltic“, Nr. 3K-3-407/2013.

⁹⁵ *Ibid.* Išnaša Nr. 35.

3.1.1.2. Patvirtinimo problematika

Draudimo sutartis gali būti sudaroma trimis skirtingais būdais:

1. elektroniniu paštu;
2. tiesiogiai draudiko platformoje (internetiniame puslapyje);

Šie skirtingi būdai sukelia skirtingas problemas, todėl išskirtini į skirtingus poskyrius.

Patvirtinimo problematika šiame darbe suvokiama kaip trūkumas, kuris gali nulemti draudimo sutarties sąlygų galiojimą, kadangi šaliai šios sąlygos nepateikiamos arba pateikiamos netinkamai, arba klientas nurodo, jog patvirtino draudimo sutartį tik tam tikru veiksmu (įmokos sumokėjimu).

3.1.1.2.1. Draudimo sutarties sudarymas elektroniniu paštu

Vienas iš sutarties sudarymo būdų – pasinaudojant elektroniniu paštu. Teisiniu aspektu draudimo sutarties sudarymo būdas elektroniniu paštu yra keliantis daugiausiai problemų, kai kalbama apie patvirtinimo problemą.

Pirmiausia, elektroninio pašto sutartys reikalauja trečių šalių – serverių įsikišimo, kurie šalims suteikia tiek elektroninio pašto sąskaitas ir adresus, tiek saugo jų elektroninio pašto pranešimus iki kol šie persiunčiami į šalių kompiuterius⁹⁶. Netiksli Dariaus Sauliūno pozicija, jog nėra problemų dėl šių elektroninių sutarčių rūšių, kai oferta ir akcepto gavimo patvirtinimas vyksta elektroniniu paštu⁹⁷. Viena vertus, nekvestionuotina, kad galima sutartis sudaryti ir patvirtinti elektroniniu būdu, tačiau kita vertus, reikia atsižvelgti į tai, koku būdu vyksta sutarties patvirtinimas, kuri sudaroma elektroninių ryšių priemonėmis, t. y. ar tokia sutartis yra tinkamai patvirtinama ir koku būdu ji patvirtinama (pavedimu, elektroniniu paštu tinkamai pasirašant).

Antra, draudimo sutarties sudarymo elektroniniu paštu patvirtinimas vyksta taip, jog draudėjas sumoka pirmąją įmoką pavedimu ir taip patvirtina ne tik patį sumokėjimo faktą, bet ir susipažinimą su draudimo sutarties taisyklėmis. Draudikas, nukreipdamas asmenį įmokėti tam tikrą įmoką, galimai jį gali atpažinti arba pagal asmens kodą (kiekvienam konkrečiu atveju asmuo, banke pervesdamas pinigines lėšas gali pasirinkti, ar pateikti asmens kodą, ar nepateikti), arba pagal mokėjimo paskirties kodą. Tai taip pat yra

---

⁹⁶ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 287.

⁹⁷ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 287.

problema, nes nebūtinai mokėtojas yra tas pats asmuo, kuris užsisako prekes ar paslaugas. Taigi, asmuo, pervesdamas konkrečią pinigų sumą pavedimu per banką, patvirtina susipažinęs su draudimo sutartimi tik tokiu būdu, tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad ne visada mokėtojas yra asmuo tikrasis klientas, todėl laikytina, kad asmuo sutarties net nepasirašė (nepatvirtino). Matyt, draudimo įmokos sumokėjimo faktas negali būti laikomas tinkamu draudimo sutarties patvirtinimu, t. y. parašu po sutartimi. Taigi, ryškėja ir daugiau detalių, t. y. draudėjo valios trūkumas ir tapatybės nustatymo problematika, be to, ir elektroninio pašto, kaip patvariosios laikmenos, atitikimo klausimas.

Draudėjo nesupažindinimas arba netinkamas supažindinimas su draudimo sutarties sąlygomis gali nulemti, kad draudimo sutarties sąlygos nebetaikymą arba paskatinti daugiau ginčų teismine arba neteismine tvarka. Kaip buvo minėta anksčiau, draudikas ne tik nepateikia sąlygų susipažinti, tačiau ir neprašo kliento patvirtinti draudimo sutarties sudarymą elektroniniu parašu, ar tuo būdu, jog būtų galima identifikuoti pasirašantį asmenį. Minėta, jog sutartis yra galiojanti, jeigu ji tinkamai patvirtinama, t. y. pasirašoma elektroniniu parašu, ar kitokiu būdu, kuris leistų identifikuoti asmenį. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos teismo argumento, jog draudimo įmokos sumokėjimas patvirtina tiek draudimo sutarties sudarymą, tiek tinkamą draudėjo supažindinimą su draudimo taisyklėmis, laiko nepagrįstu⁹⁸. Nurodo, kad draudimo įmokos sumokėjimas savaime nepatvirtina atsakovės tinkamo CK 6.992 straipsnio 2 dalyje, jos pačios sudarytų taisyklių C dalies 2.1. punkte, numatytos pareigos vykdymo (supažindinti su taisyklėmis ir įteikti jų kopiją). Atsižvelgiant į tai, jog apeliacinės instancijos teismas nepripažino įmokos sumokėjimo fakto, kaip tinkamo įrodymo apie supažindinimą, draudikui kilo problemų, kadangi draudimo sutartys yra sudaromos ir patvirtinamos draudimo įmokos sumokėjimu.

Trečia, kyla klausimas, ar elektroninis paštas yra laikomas patvariąja laikmena, į kurią informacija gali būti siunčiama. Vadovaujantis Draudimo įstatymo 2 straipsnio 63¹ dalimi, patvarioji laikmena – priemonė, kuria sudaroma galimybė draudėjui, apdraustajam, naudos gavėjui ar nukentėjusiam trečiajam asmeniui saugoti asmeniškai jam skirtą informaciją taip, kad ji būtų vėliau prieinama, prireikus atgaminama nepakitusi ir tokią galimybę jis turėtų tokį laikotarpį, kuris atitinka tos informacijos paskirtį. Ilgalaikio saugojimo laikmena turėtų būti suprantama bet kokia priemonė, leidžianti informaciją išsaugoti tiek laiko, jog ateityje galima būtų atgaminti išsaugotą informaciją jos nepakeičiant. Galima teigti, kad praktiniu požiūriu pateikimo tvarka patvarioje laikmenoje

---

⁹⁸ *Ibid.* Išnaša Nr. 35.

yra problemiška draudikui, kadangi reikalauja specialios informacijos parengimo, papildomų išteklių, o jos nauda gali būti kvestionuojama, kadangi po draudimo sutarties sudarymo informacija dažnai tampa nebeaktuali, jeigu neįvyksta ginčas. Vis dėlto reikalaujama informacijos pateikimo forma, nors ir kelia savitų įgyvendinimo problemų, tačiau yra vertinga. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ginčo atveju įrodinėjimas palengvėtų, kadangi informacija, saugoma popieriuje ar ilgalaikio saugojimo laikmenoje, yra įrodinėjimo priemonė vertinant, ar sutartis buvo sudaryta ir, be abejo, vertinant draudiko atliktų pareigų įvykdymo klausimą. Kai elektroniniu paštu yra asmeniškai siunčiama informacija, ją galima patikrinti ir prie šios prieiti bet kuriuo metu, todėl laikytina, kad elektroninis paštas atitinka patvariosios laikmenos sąvoką.

Sektinu pavyzdžiu galima išskirti Jungtinėse Amerikos Valstijose egzistuojančią praktiką, kur draudimo sutartys internetu yra sudaromos pasitelkiant dokumentų pasirašymo internete sistemą⁹⁹. Jungtinėse Amerikos Valstijose sutartys yra sudaromos ir pasirašomos naudojantis dokumentų pasirašymo programa, todėl tokios problemos, kurios yra išskiriamos šiame darbe, neegzistuoja, nes yra išsprendžiamos naudojantis šia programa, kuri leidžia ir identifikuoti asmenį, ir patvirtinti susipažinimą su draudimo sutartimi.

Apibendrinant, draudimo sutarties sudarymas elektroniniu paštu yra problematiškas, kadangi: 1. draudėjas susipažinimą su taisyklėmis patvirtina draudimo įmokos sumokėjimu, kas laikytina trūkumu; 2. vartotojas nepakankamai informuojamas, nes sudarant draudimo sutartis internetu, draudikas vengia siųsti draudimo taisykles tiesiogiai į elektroninį pašta.

3.1.1.2.2. Draudimo sutarties sudarymas tiesiogiai draudiko platformoje

World Wide Web (www) sutartys – tai visos internetinės elektroninės komercijos esmė, kuri įgalina sandorių sudarymą atviruose tinkluose, eliminuojant ir elektroninio pašto sistemos būtinybę¹⁰⁰. Draudimo sutartis taip pat yra viena tų sutarčių, kuri gali būti sudaroma tiesiogiai draudiko parengtoje platformoje, tačiau šis sutarties sudarymo būdas kelia problemų.

Ketinant sudaryti draudimo sutartį yra reikalaujama, kad draudėjas (klientas) būtų supažindinamas su draudimo taisyklėmis, atitinkamai tokį faktą patvirtinant. Šiuo atveju

---

⁹⁹ Dokumentų pasirašymo sistema [interaktyvus].[žiūrėta 2019 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <<https://smallpdf.com/sign-pdf>>.

¹⁰⁰ *Ibid.* Išnaša Nr. 5, p. 287.

patvirtinimas vyksta varnelės nuspaudimu konkrečioje vietoje, kur reikalauja draudikas. Viena vertus, draudiko parengta platforma yra pakankamai aiški ir informatyvi, kiek tai susiję su bendru klausimyno išdėstymu bei klausimais, pvz., apie asmenį ir jo transporto priemonę (jeigu kalbame apie transporto priemonės draudimą), kita vertus, šioje platformoje pateikta informacija kelia problemų.

Renkantis konkretų draudiko pasiūlymą bendrame draudikų internetiniame puslapyje www.draudimas.lt¹⁰¹, asmuo turi galimybę matyti tik siūlomą draudimo kainą, draudimo sumą, draudimo rūšį bei draudiką. Galimybė susipažinti su išsamesnėmis draudimo sutarties sąlygomis asmenims nėra sudaryta, todėl asmuo gali rinktis tik iš minėtųjų kriterijų. Draudikas internetinę svetainę yra specialiai paruošęs, t. y. sugradavęs žingsnius, o visi jų yra privalomi arba tie, kurie neprivalomi, atitinkamai nepažymėti sutartiniu ženklu – žvaigždute. Nustatyta, kad atsižvelgiant į tai, ką ketinama apsidrausti skiriasi ir žingsniai. Skiriantis draudimo sutarties rūšiai, skiriasi ir draudiko internete parengtas klausimynas apie galimas draudimo rizikas, pvz., sudarant privalomosios transporto priemonės civilinės atsakomybės draudimo sutartį yra reikalaujama informacijos, kuri suskirstyta į privalomus 6 žingsnius: 1. duomenys; 2. automobilis; 3. kaina; 4. užsakymas; 5. patvirtinimas; 6. mokėjimas.

Šiuose žingsniuose reikalaujama informacija yra reikalinga, norint nustatyti ir identifikuoti ketinamą apdrausti objektą. Pirmajame žingsnyje reikalaujama informacijos, kuri padeda identifikuoti asmenį ir transporto priemonę; antrame – reikalaujama iš kliento patikslinti informaciją apie transporto priemonę ir jauniausiojo vairuotojo amžių ir vairavimo stažą, be kita ko, prašoma patvirtinti bendro pobūdžio informaciją: asmens vardą, pavardę bei poliso pristatymo būdą, kuris yra mokamas, išskyrus poliso siuntimą elektroniniu paštu, taip pat prašoma pateikti telefono numerį, adresą, kitaip tariant, reikalaujama patvirtinti asmeninius duomenis apie būsimą draudėją.

Sekančiame žingsnyje asmuo priverčiamas nuspausti patvirtinantį ženklą („varnelę“) ir sutikti su visomis sąlygomis, t. y. draudėjui nepaliekamas kitas variantas kaip tik sutikti su sąlygomis pažymint varnelės konkrečiose vietose bei priverčiama sutikti su bendrovės informaciniu dokumentu¹⁰², kuriame, be kita ko, yra išaiškinta draudimo sutarties nutraukimo galimybė (ne mažiau kaip prieš 15 dienų raštu įspėjus draudimo bendrovę iki numatomo draudimo sutarties nutraukimo dienos). Šiame informaciniame dokumente

---

¹⁰¹ Draudikų internetinis puslapis su bendraisiais pasiūlymais [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.draudimas.lt/>>.

¹⁰² Draudiko pateikiamas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo informaciniu dokumentas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.draudimas.lt/draudimo-taisykles/seesam/mtpl_ipid.pdf>.

aiškinama, jog nutraukimo atveju draudėjui gražinama sumokėta draudimo įmoka už likusį draudimo sutarties galiojimo laikotarpį, atskaičius sutarties sudarymo ir vykdymo administracines išlaidas, o reikalavimas nutraukti draudimo sutartį gali būti grindžiamas tuo, jog bendrovė nevykdo ar netinkamai įvykdo, ir jei tai yra esminis įprastinės draudimo sutarties pažeidimas, draudimo sutartis nutraukiama nuo draudėjo reikalavime nurodytos datos. Šis informacinis dokumentas nėra pakankamai informatyvus, nes draudikas nepateikia draudimo sutarties sudarymo ir vykdymo išlaidų skaičiavimo ar taikomus skaičiavimo kriterijus, kadangi asmuo negali pasiskaičiuoti, ar sutarties nutraukimas nesudarys papildomų nepakeliamų sankcijų už tai, jog sąlygos draudėjui yra nepalankios. Nors draudikas suteikia teisę nutraukti sutartį, tačiau draudėjui sukelia dviprasmišką situaciją. Pastebėtina, kad draudikas nepateikia detalios informacijos draudėjui, be kita ko, nesudaro galimybės susipažinti, o už tokį savo neveikimą papildomai reikalauja administracinių išlaidų.

Be minėto, draudėjai taip pat priverčiami sutikti ir patvirtinti, kad leidžia draudikui, kaip jo (aut. past. – asmens) duomenų apdorotojui, rinkti, apdoroti ir laikyti asmens duomenis draudimo sutarties sudarymo ir vykdymo tikslais bei priversti sutikti su portalo naudojimosi taisyklėmis ir papildomais teisės aktais, pvz., Lietuvos banko valdybos nutarimu Nr. 03-91¹⁰³. Taip pat patvirtinti, kad perskaitė ir sutinka su bendrovės duomenų apdorojimo nuostatomis, kurios yra nurodytos privatumo politikoje ir portalo taisyklėse. Nors draudėjui nėra leidžiama pasirinkti sutikti, ar nesutikti su draudimo taisyklėse pateikta informacija, kita vertus, draudikas elgiasi apgalvotai, kadangi siekia sumažinti galimo ginčo riziką. Tokia praktika, kai asmuo priverčiamas nuspausti ir patvirtinti, jog sutinka su sąlygomis, neturėtų būti laikoma savaime pažeidžianti asmens teises, kadangi draudikas, kaip pelno siekiantis juridinis asmuo, turi teisę nusistatyti veiklos kriterijus, kurie nepažeidžia imperatyviųjų teisės normų, t. y. viešos tvarkos ir geros moralės principų (CK 1.81 straipsnis).

Sudarant draudimo sutartis internetu draudiko parengtoje platformoje svarbu yra įvertinti, ar nuorodos pateikimas yra pakankamas vartotojo informavimas ir jų patvirtinimas, kurio reikalaujama pagal CK. Kyla klausimas, ar interneto svetainė, kurioje esanti informacija yra prieinama vartotojams paspaudus pardavėjo pateiktą nuorodą, laikytina „patvariąja laikmena“. Vertinant „patvariosios laikmenos“ sąvoką teismas išskyrė vertinimo kriterijus, kurie leidžia įvertinti, ar ir draudiko puslapyje pateikta informacija

---

¹⁰³ 2018 m. birželio 12 d. Lietuvos banko valdybos nutarimas Nr. 03-91 „Dėl informacijos, kurią draudimo produktų platintojai turi teikti draudėjams, atskleidimo taisyklių patvirtinimo“. *Teisės aktų registras*, 2018-06-14, Nr. 2018-09868.

tinkamoje ir prieinamoje patvariojoje laikmenoje, sudarant sutartį, pakanka to, jog vartotojui ši informacija būtų prieinama paspaudus nuorodą verslininko interneto svetainėje pateikiamame tekste, kurį sutartiniams santykiams užmegzti vartotojas turi pažymėti varnele, kaip perskaitytą. Be to, tam kad interneto svetainę būtų galima laikyti patvariąja laikmena, analogiška popierinei laikmenai, ji turi užtikrinti vartotojui, kad jis turės šioje nuostatoje nurodytą informaciją, kad prireikus galėtų įgyvendinti savo teises. Analizuojant išraiškos būdą gali turėti reikšmės tai, ar sąlygos nuostata tiesiogiai suformuluota ir išreikšta taisyklėse, ar ne (pvz., ji spėjama, ar išvestinė iš kitų sąlygų arba išvada apie jos turinį gali būti daroma tik po kelių sąlygų analizės), ar reikšmingos nuostatos pateikiamos nuosekliai vienoje taisyklių dalyje, ar keliose vietose ir dėl to apsunkina susipažinimą ir tinkamą turinio suvokimą, ar nuostata išreikšta valstybine kalba, ar tokiu pat šriftu kaip ir kitos taisyklių sąlygos ir kt.¹⁰⁴. Šiuo atžvilgiu ji turi leisti vartotojui išsaugoti jam asmeniškai skirtą informaciją, užtikrinti, kad jos turinys nebus pakeistas ir ji bus prieinama reikiamą laiką bei suteikti galimybę atgaminti nepakitusią informaciją¹⁰⁵. Generalinis advokatas *Campos Sánchez-Bordona* pateikė išvadą, kurioje išdėstė savo nuomonę, jog vartotojas turi būti supažindinamas su įvairiomis galimomis standartinėmis sutartimis jas jam pateikiant, tačiau nebūtinai verslininkas jas turi asmeniškai iš anksto pristatyti per kurjerį¹⁰⁶. Taigi, analizuojant, ar draudiko pateikta nuoroda į konkretų dokumentą, kuris taps sutarties dalimi, gali būti pakankama supažindinti pažymėjus, kaip perskaitytą. Darbo autorės nuomone, toks vartotojo informavimas, kai sutarties turinį galima parsisiųsti į kompiuterį ir prieš pasirašant, ir prieš sumokant įmoką su juo susipažinti, yra tinkamas vartotojo informavimas.

Atkreiptinas dėmesys, kad draudimo sutartis laikoma sudaryta, kai yra apmokama arba draudimo sutarties suma, arba įmokama pirmoji įmoka, taigi ir šiuo atveju draudimo sutartis yra patvirtinama ne elektroniniu parašu, ar kitu galimu asmenį identifikuojančiu būdu, o taip pat draudimo įmokos apmokėjimo faktu. Draudikas, atsiųsdamas galutinę draudimo sutartį nereikalauja, kad draudėjas ją papildomai pasirašytų.

Apibendrinant darytina išvada, kad elektroninė draudimo sutartis, kuri sudaroma pasinaudojus draudiko specialiai paruoštą interneto svetainę, kelia problemų. Manytina, kad patvirtinimas susipažinus su elektroniniais dokumentais varnelės uždėjimu konkrečioje vietoje gali būti laikomas pakankamu patvirtinimu, jog draudėjas buvo supažindintas su

---

¹⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje S. D.v. UAB DK „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-689/2006.

¹⁰⁵ *Ibid.* Išnaša Nr. 92.

¹⁰⁶ 2012 m. kovo 6 d. Generalinio advokato P. Mengozzi išvada byloje Nr. C-49/11.

elektroniniais dokumentais, ypačiai, kai šie gali būti parsisiunčiami į asmeninį kompiuterį ir išsisaugomi, tačiau yra valios išraiškos trūkumų, t. y. draudėjas dokumento turinį patvirtina ne savo, pvz., elektroniniu parašu, o įmokos sumokėjimo faktu. Patvirtinimo problema yra gabi ir aktuali ir sudarant draudimo sutartį tiesiogiai draudiko internetiniame puslapyje.

3.1.2. Asmens tapatybės nustatymo problematika elektroninėje erdvėje

Šiuolaikinėje visuomenėje kompiuterizavimo lygio kėlimas ir informacinių sistemų diegimas bei naudojimas suteikia galimybę greitai sudaryti sutartis nepaisant atstumo, tačiau šis reiškinys sukuria naujų problemų – viena jų – asmens tapatybės nustatymas.

Tapatybę galime suvokti skirtingai, gali būti tautinė, religinė, profesinė ar asmens tapatybė, tačiau tai daugiau ne teisinio pobūdžio sąvokos – tokią tapatybę galime pavadinti socialine¹⁰⁷. Tapatybė yra pagrindinė kiekvieno subjekto nuosavybė, kuri deklaruoja asmens savitumą ar vienodumą ir daro jį (aut. past. – asmenį) skiriamuoju nuo kitų subjektų tam tikru kontekstu¹⁰⁸.

Tarptautinių žodžių žodyne „tapatybė“ lyginama su identitetu, asmeniškumu, apibrėžtumu ar individualumu¹⁰⁹. D. Štītīlis teigia, kad skirtingose valstybėse elektroninė tapatybė apibrėžiama nevienodai, pvz., Jungtinėse Amerikos Valstijose elektroninė tapatybė – unikalus individualaus asmens pavadinimas¹¹⁰. Pagal Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 3 straipsnio 1 dalį asmens tapatybės kortelė ir pasas yra Lietuvos Respublikos piliečio asmens dokumentai, patvirtinantys jo asmens tapatybę ir pilietybę¹¹¹. Plintant elektroninių ryšių naudojimui, identifikavimas perkeliamas ir į elektroninę erdvę.

Elektroninė erdvė asmens tapatybės identifikavimo aspektu pasižymi tam tikra specifiška. *Lorna Brazell* pripažįsta, kad elektroninės tapatybės nustatymas sukelia dar daugiau problemų, kadangi sunku identifikuoti asmenis elektroninėje erdvėje, skirtingai nei atliekant fiziniu būdu vizualinę patikrą, be to, internetinėje erdvėje viskas yra paremta pasitikėjimu, kadangi nėra kitos galimybės kaip patikrinti asmenį, ar pateikti duomenys

---

¹⁰⁷ ŠTITILIS, D. *Interneto ir technologijų teisė: teisinis asmens identifikavimo elektroninėje erdvėje reguliavimas*, MRU, 2016, p. 380.

¹⁰⁸ AUDUN, J., TORLEIV, M. *et al. Identity and privacy in the internet age*. Norway, 2009, p. 45.

¹⁰⁹ Tarptautinių žodžių žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <zodziai.lt>.

¹¹⁰ *Ibid.* Išnaša Nr. 107, p. 381.

¹¹¹ Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2014, Nr. 21281.

atitinka realybę¹¹². Teigia, kad vienintelė tinkama informacija, kurią korespondentas turi yra elektroninio pašto adresas ir kompiuterio, iš kurio siunčiamas elektroninis laiškas IP (*internet protocol*) adresas¹¹³. Sutiktina su D. Štitalio teiginiu, kad elektroninio pašto adresas neretai tampa vienu iš svarbiausių tapatybę identifikuojančių elementų elektroninėje erdvėje, tačiau elektroninio pašto paslaugų teikėjai netikrina asmens tapatybių jiems registruojantis, taip sudarydami palankias sąlygas tapatybės klastojimams¹¹⁴. Taigi, manytina, kad vien nustatytas siuntimo faktas iš konkretaus kompiuterio nebūtinai reiškia, kad siuntė tas pats asmuo, ketinantis sudaryti sutartį. Be to, neatmestina galimybė, kad kompiuteriu naudojosi kitas asmuo, todėl tokia situacija, kai nėra galimybės patikrinti asmens tapatybės, laikytina, kad asmens tapatybės nustatymas elektroninėje erdvėje kelia problemų, nepaisant to, kad draudimo pirmoji įmoka pervedama per banką.

Fizinėje erdvėje asmens tapatybę tinkamai identifikuojama, naudojant vieną iš identifikavimo priemonių, pvz., asmens dokumentą ar darbuotojo pažymėjimą lyginant dokumente esančios nuotraukos atvaizdą su konkrečiu asmeniu, o elektroninėje erdvėje pagrindu lieka tik asmens pasitikėjimas. Nors draudimo sutartimi asmuo yra suinteresuotas apdrausti save ir savo turtą, tačiau neteisinga būtų vadovautis vien šiuo teiginiu.

Daugeliui sutarčių, sudaromų internetu, kyla tapatybės nustatymo (angl. *personal identity*) problema. Tvirtinama, kad kibernetinėje erdvėje tikimybė, kad asmens aprašymo mastas apie save yra atitinkantis realybę: vardas, amžius, lytis ir buvimo vieta priklauso nuo pasitikėjimo¹¹⁵, tačiau sudarant draudimo sutartis egzistuoja tam tikra specifika. Draudimo sutarčiai sudaryti yra reikalingi duomenys, individualizuojantys asmenį, pagal kurį yra identifikuojamas asmuo, ar tam tikras turtas, kai yra sudaroma sutartis apsidrausti konkretų turtą, t. y. apdraudžiama transporto priemonė, būstas arba konkretus fizinis asmuo. Kita vertus, neįmanoma nustatyti, ar asmuo, pateikęs identifikuojančius duomenis, iš tiesų ir yra tas pats asmuo.

Kai kalbame apie asmens tapatybę, neišvengiamai susiduriame su sąvoka „asmens duomenys“, todėl verta analizuoti, ar tapatybę gali būti suprantama kaip asmens duomenų sinonimas. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo¹¹⁶ 2

---

¹¹² GELLMANT, R., DIXON, P. Online privacy: a reference handbook, United States. I. Dixon, Pam. II. Title, 2011, p. 28.

¹¹³ *Ibid.* Išnaša Nr. 112, p. 29.

¹¹⁴ *Ibid.* Išnaša Nr. 107, p. 391.

¹¹⁵ *Ibid.* Išnaša Nr. 112, p. 28.

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 22-804.

straipsnio 3 dalis nukreipia į Europos Sąjungos reglamentą (ES) 2016/679¹¹⁷, kuriame asmens duomenis apibrėžia kaip bet kurią informaciją, susijusią su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojant tokiais duomenimis, kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai. Reglamento 9 straipsnis įtvirtina specialių kategorijų asmens duomenų tvarkymą – tai duomenys, atskleidžiantys rasinę ar etninę kilmę, politines pažiūras, religinius ar filosofinius įsitikinimus ar narystę profesinėse sąjungose, taip pat genetiniai duomenys, biometriniai duomenys, siekiant konkrečiai nustatyti fizinio asmens tapatybę, sveikatos duomenis arba duomenis apie fizinio asmens lytinį gyvenimą ir lytinę orientaciją. Asmens duomenys – bet kuri informacija, susijusi su fiziniu asmeniu – duomenų subjektu, kurio tapatybė yra žinoma arba gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai nustatyta pasinaudojus tokiais duomenimis kaip asmens kodas, vienas arba keli asmeniui būdingi fizinio, fiziologinio, psichologinio, ekonominio, kultūrinio ar socialinio pobūdžio požymiai¹¹⁸. Minėto reglamento analizė leidžia teigti, kad asmens duomenų sąvoka yra labai plati ir apimanti daug duomenų, tačiau kuriais vadovaujantis galima nustatyti asmens tapatybę. Asmens tapatybė, identitetas gali būti suvokiamas kaip asmens savęs suvokimas apie save kaip individualų asmenį, individą, kuris leidžia išskirti iš kitų asmenų. Jis nusako žmogaus arba daikto savybių visumą, pagal kurią atpažįstame, atskiriame jį nuo kitų¹¹⁹. Taigi, asmens tapatybė – individo atitikimo nustatymas, naudojant pakankamą duomenų ir priemonių visumą, skirtą asmeniui identifikuoti.

Neatmetama, kad, sudarant draudimo sutartį, egzistuoja galimybė, jog asmuo gali pasinaudoti kito asmens duomenimis (pvz., kortele) arba grasinimo veiksmais priversti sudaryti sutartį trečiojo asmens naudai, o tokiu būdu draudikas nepatikrins, ar tam tikra sutartis yra sudaryta laisva asmens valia, ar asmuo buvo paveiktas spaudimu. Minėta, kad draudimo sutartis yra specifinė sutartis, kai yra draudžiama asmens gyvybė, sveikata, turtas ir kt., pasitaiko draudimo sutarčių trečiojo asmens naudai. Vis dėlto, mažai tikėtina, kad įvykdęs vagystę (neteisėtą veiką) asmuo bus linkęs pervesti pinigų sumą draudikui, kuris užsiima draudimo veikla ir taip ketins apsidrausti savo gyvybę, sveikatą ar būstą. Tokiu

---

¹¹⁷ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).

¹¹⁸ KIŠKIS, M., PETRAUSKAS, R., ROTOMSKIS, I., ŠTITILIS, D. Teisės informatika ir informatikos teisė: vadovėlis. Mykolo Romerio universitetas, 2006, p. 117.

¹¹⁹ Terminų žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/I/identitetas>>.

atveju, nors ir apdraustų asmenį, tačiau įvykus draudžiamajam įvykiui, šis būtų pripažįstamas nedraudžiamuoju, kadangi neteisėtumas negali būti pripažįstamas draudžiamuoju įvykiu. Pasak *J. Lawry* ir *P. Rawlings*, teismai atsisako vykdyti draudimo sutartį, kurios tikslas – nusikaltimo arba teisės pažeidimo įvykdymas, net jei šalys nežinojo apie neteisėtumą: pvz., politika, skirta padengti turtą, kuris užvaldytas neteisėtais būdais, arba pelnas, kurio tikimasi iš neteisėtos veikos, todėl tokia draudimo sutartis būtų pripažįstama neteisėta ir negaliojanti¹²⁰.

Diskutuotina, ar sudarant draudimo sutartis elektroninėje erdvėje, kai ši sudaroma naudojant slaptažodžiu apsaugotą elektroninio pašto adresą, gali būti pakankamas įrodymas, jog būtent tas asmuo, kuris sukūrė ir įprastai naudojami tuo elektroninio pašto adresu bei sudarė ir elektroninę sutartį. Pateiktinas pavyzdys tik iš Vokietijos teismų praktikos, kadangi lyginamuoju aspektu pasirinktoje užsienio praktikoje darbo autorė nerado atsakymo į šį konkretų klausimą. Taigi, pvz., Vokietijos teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad elektroninio pašto naudojimas sudarant elektroninę sutartį dar nėra pakankamas įrodymas, jog tas asmuo ir sudarė sutartį, kadangi elektroninio pašto slaptažodis gali būti žinomas ir kitiems asmenims¹²¹. Skirtingai, nei elektroninio pašto naudojimas, pripažintinas ir tinkamas sutarties tapatybės patvirtinimas gali būti laikomas elektroninio parašo naudojimas. *A. Flanagan* teigia, kad yra daug būdų, kaip galima sudaryti sutartis elektroniniu būdu, kaip tai reikalaujama pagal įstatymus, pvz., mokesčių deklaravimas, gali būti „pasirašytas“ elektroniniu būdu patvirtinant jo kilmę ir taip įpareigojant jo turiniu, panaudojant dvi funkcijas, prilyginamas „rankos“ parašui. Paaikškina, kad rankos parašui prilyginamas parašas elektroniniu būdu perduodamame dokumente gali apimti, *inter alia*, faksas arba nuskanuotas ir elektroniniu paštu atsiųstas priedas, parašas planšetiniu kompiuteriu (*e-pad*), įvesti inicialai žiniatinklio (*web*) forma arba elektroniniu paštu atsiųstas laiškas su siuntėjo elektroninio pašto adresu¹²². Taigi, draudimo sutarties sudarymui yra reikšminga tai, kad būsimoji draudėjas tinkamai pasirašytų ir patvirtintų draudimo sutarties sudarymą. Vienas tokių, darbo autorės nuomone, tinkamiausių būdų yra elektroninis parašas, kadangi šis yra tinkamai patvirtinamas institucijų, todėl nekeliantis papildomų klausimų.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų įstatymo 5 straipsnio 1 dalimi¹²³ bei

---

¹²⁰ *Ibid.* Išnaša Nr. 2, p. 147.

¹²¹ *Ibid.* Išnaša Nr. 54.

¹²² *Ibid.* Išnaša Nr. 4 p. 576-577.

¹²³ Lietuvos Respublikos elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2018, nr. 2018-07474.

reglamentu dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų¹²⁴ 25 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog elektroninio parašo, neatitinkančio kvalifikuotam elektroniniam parašui keliamų reikalavimų, kurie yra numatyti Reglamente (ES) Nr. 910/2014, elektroninio parašo teisinė galia yra lygiavertė rašytiniam parašui, jeigu tokio elektroninio parašo naudotojai dėl to iš anksto susitaria raštu ir jeigu yra galimybė šį susitarimą išsaugoti patvariojoje laikmenoje. Kvalifikuotu elektroniniu parašu laikomas pažangusis elektroninis parašas, sukurtas naudojant kvalifikuotą elektroninio parašo kūrimo įtaisą ir patvirtintas kvalifikuotu elektroninio parašo sertifikatu (reglamento 3 straipsnio 12 dalis), o sertifikatą gali išduoti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinė mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos, Valstybės įmonė „Registru centras“ bei kitos valstybės ar savivaldybių institucijos¹²⁵. Pagal minėtojo reglamento 3 straipsnio 11 dalį, pažangusis elektroninis parašas – elektroninis parašas, atitinkantis 26 straipsnyje nustatytus reikalavimus (pažangusis elektroninis parašas turi atitikti toliau išvardytus reikalavimus: būti vienareikšmiškai susietas su pasirašančiu asmeniu; pagal jį galima nustatyti pasirašančio asmens tapatybę; sukurtas naudojant elektroninio parašo kūrimo duomenis, kuriuos tik pats pasirašantis asmuo gali labai patikimai naudoti; ir susietas su juo pasirašytais duomenimis taip, kad bet koks tų duomenų pakeitimas būtų pastebimas). Pažymėtina, kad toks asmens patvirtinimas būtų pripažįstamas saugiu ir nekeltų identifikavimo problemų. Pagal dabartinį reglamentavimą nustatytos prezumpcijos, kad duomenys yra vientisi, duomenis išsiuntė siuntėjas ir juos gavo gavėjas, kurių tapatybės žinomos, o duomenų išsiuntimo ir gavimo data bei laikas, nurodyti naudojantis kvalifikuotomis elektroninio registruoto pristatymo paslaugomis, yra tikslūs (Lietuvos Respublikos elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų įstatymo 8 straipsnis). Atsižvelgiant į tai, kad draudimo sutartis yra sudaroma su didele visuomenės dalimi dėl šios priežasties būtų sunku tikėtis, jog kiekvienas asmuo turėtų kvalifikuotą arba pažangųjį elektroninį parašą ir taip galėtų patvirtinti draudimo sutarties sudarymą, tačiau kita vertus, nekiltų problemų dėl tinkamo šalies identifikavimo ir tapatybės nustatymo. Atsižvelgiant į tai, kad teisinis reguliavimas (CK) numato, jog, sudarant sutartis automatizuotu būdu, turi būti pakankamai duomenų asmenį identifikuoti, tačiau draudikas iš draudėjo dažniausiai nereikalauja, jog draudimo sutartis būtų pasirašoma elektroniniu būdu, t. y. elektroniniu

---

¹²⁴ 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo panaikinama Direktyva 1999/93/EB OL 2014 L 257, p. 73.

¹²⁵ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 17 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.nsc.vrm.lt/faq.htm>>.

parašu arba tam prilygintinu kitu būdu, pvz., virtualiu faksu. Taigi, elektroninio pašto adresai neretai tampa vienu iš svarbiausių tapatybę identifikuojančių elementų elektroninėje erdvėje¹²⁶. Minėta, kad toks tapatybės nustatymas yra problematiškas, kadangi kuriant elektroninį paštą nėra tikrinama asmens tapatybė, o tai sudaro sąlygas tapatybės klajimui. Šios problemos išėjimas – elektroninio parašo naudojimas, ar kitas tam prilygintinas patikimas būdas, kuris leistų tinkamai identifikuoti asmenį elektroninėje erdvėje. Vertinant įstatymų leidėjo reguliavimą, manytina, jog patikimiausiu sutarties patvirtinimu grindžiamas elektroninis parašas (reguliuojama, be to, patikima, kadangi insitucijos išduoda elektroninį parašą), tačiau šiuo aspektu darbo autorė yra liberalaus požiūrio, nes sutarčiai sudaryti, manytina, reikėtų kiek įmanoma identifikuoti asmenį ir nustatyti jo tapatybę, tačiau, jeigu įmanoma nustatyti šio asmenybę ir kitais būdais, kurie yra neklaidinantys, tai darbo autorė jų nekvestionuoja, tačiau pažymi, jog dažniausiai draudikas neprašo asmens tapatybės patvirtinimo.

Asmens tapatybės identifikavimas kelia teisinių klausimų. Šiuolaikinė visuomenė vis labiau tampa priklausoma nuo asmeninės informacijos, skirtos įvairiose situacijose identifikuoti asmenis. Asmens tapatybė gali būti nustatyta keliais būdais: elektroniniu parašu arba virtualiu faksu, be to, pasirašant planšetiniu kompiuteriu (*e-pad*), ar įvedant inicialus žiniatinklio (*web*) forma. Sudarant draudimo sutartį draudiko internetiniame puslapyje, draudikas nukreipia apmokėjimą į banką. Galima tik preziumuoti, kad draudėjas yra tas pats asmuo, kuris ir ketina apsidrausti, tačiau sudarant draudimo sutartį elektroninio pašto pagalba tinkamai neįmanoma nustatyti, ar tai tas pats asmuo, nes egzistuoja ir tapatybės vagysčių atvejų. Tapatybės nustatymas elektroninėje erdvėje šalims ne tik padeda nustatyti kilmę ir kurti pasitikėjimą, bet ir gali svarbus įrodymas teisme¹²⁷.

3.1.3. Draudėjo teisės ir pareigos

Įstatymas numato, kad draudėjas prieš sudarydamas draudimo sutartį privalo atskleisti draudikui visą žinomą informaciją apie aplinkybes, galinčias turėti esminės įtakos draudžiamąjį įvykio atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui (draudimo rizikos įvertinimui) (6.993 straipsnio 1 dalis), t. y. turi būti įgyvendinama atskleidimo pareiga (angl. *duty of disclosure*).

---

¹²⁶ *Ibid.* Išnaša Nr. 107, p. 391.

¹²⁷ *Ibid.* Išnaša Nr. 4, p. 576.

Lietuvoje informavimo pareigą iki sutarties sudarymo reglamentuoja CK 6.163 straipsnio 4 dalis, jame numatyta, kad šalys privalo atskleisti viena kitai joms žinomą informaciją, turinčią esminę reikšmę sutarčiai sudaryti. Vadovaujantis CK 6.993 straipsnio 1 dalimi, prieš sudarant draudimo sutartį, draudėjas privalo suteikti draudikui visą žinomą informaciją apie aplinkybes, galinčias turėti esminės įtakos draudiminio įvykio atsitikimo tikimybei ir šio įvykio galimų nuostolių dydžiui (draudimo rizikai), jeigu tos aplinkybės nėra ir neturi būti žinomos draudikui. Šis reikalavimas yra reikšmingas, kadangi draudikas, nors yra savo srities profesionalas, tačiau neturi duomenų apie draudėją, o tik turint pakankamai informacijos gali įvertinti draudimo riziką. Esminė informacija, kurią privalo atskleisti draudėjas, pripažįstamos aplinkybės, nurodytos standartinėse draudimo sutarties sąlygose (draudimo rūšies taisyklėse), taip pat aplinkybės, apie kurias draudikas raštu prašė draudėjo suteikti informaciją (CK 6.993 straipsnio 2 dalis). Pažeidus pareigą atskleisti esminę informaciją, atsiranda dvejopos teisinės pasekmės: sutarties galiojimui ir draudiko mokamai draudimo išmokai¹²⁸.

Kasacinio teismo praktikoje yra pripažįstama vieno iš bendrųjų prievolių vykdymo principų – šalių bendradarbiavimo – ypatinga svarba draudimo teisiniuose santykiuose¹²⁹. Bendradarbiavimas ikisutartiniuose santykiuose pasireiškia per reikiamos informacijos atskleidimą. Toks šalių kooperavimasis grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu, kuris draudikui suteikia galimybę prognozuoti ir numatyti savo sutartinių įsipareigojimų apimtį, o draudėjui – užsitikrinti nuostolių atlyginimo rizikos perkėlimą draudikui. Tiek draudikas, sudarydamas draudimo sutartį, turi įsivertinti draudimo riziką, tiek draudėjas, drausdamasis, turi jaustis saugus ne tik dėl informacijos pateikimo elektroniniu būdu neviešumo, bet ir dėl nuostolių padengimo. Teismas pripažįsta, kad, nustatydamas draudimo riziką, draudikas vertina draudėjo pateiktą informaciją, nes faktai, kuriais remiantis gali būti nustatyta draudimo rizika, paprastai būna žinomi tik draudėjui¹³⁰.

T. Kontautas teigia, kad, prieš sudarydamas draudimo sutartį, draudėjas draudikui privalo atskleisti:

1. tik tokią informaciją, kuri turi esminės įtakos įvertinant draudimo riziką;
2. draudėjui žinomą ir draudikui nežinomą (arba neprivalomą žinoti) informaciją;
3. informaciją apie kurią draudikas teiraujasi (raštu, pvz., draudėjo raštiško prašymo sudaryti draudimo sutartį formoje arba draudimo taisyklėse)¹³¹.

---

¹²⁸ *Ibid.* Išnaša Nr. 59, p. 91.

¹²⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje AB „Detonas“ v. UAB „Balti tehnika“, UADB „Industrijos garantas“, Nr. 3K-3-16/2011.

¹³⁰ *Ibid.* Išnaša Nr. 32.

¹³¹ *Ibid.* Išnaša Nr. 59, p. 92.

Tinkamai neįvykdžius pareigos atskleisti informaciją, atsiranda nevykdymo teisiniai padariniai, kurie skiriami atsižvelgiant į draudėjo kaltę, t. y. tyčią ar dėl neatsargumo yra neatskleidžiama tokia informacija¹³². Identifikuoti neatskleistos informacijos kaltės laipsnį, kadangi nuo to priklauso teisiniai padariniai. T. Kontautas išskyrė, jog jeigu informacija neatskleidžiama tyčia, tai draudimo sutartis draudiko reikalavimu gali būti pripažinta negaliojančia *ab initio* (nuo sutarties sudarymo momento), išskyrus atvejus, kai (1) neatskleistos aplinkybės išnyko iki draudžiamąjį įvykių arba (2) neturėjo įtakos draudžiamajam įvykiui (CK 6.993 straipsnio 4 dalis). Jeigu informacija neatskleidžiama tyčia – tokiu atveju jokia draudimo išmoka nėra mokama. Pavyzdžiui, jeigu draudikas dėl neatsargumo būtų suklaidintas dėl draudėjo amžiaus (tarkim, draudėjui yra sukakę daugiau negu 80 metų), draudikas, žinodamas tai būtų sudaręs gyvybės draudimo sutartį kitomis sąlygomis. Tuo tarpu, jeigu informacija neatskleidžiama nesant draudėjo kaltės (draudėjas jos nežino ar neprivalo žinoti), jokios teisinės pasekmės draudimo išmokos atžvilgiu neatsiranda. Jei draudėjas, sudarydamas draudimo sutartį, suteikė žinomai melagingą informaciją, reikšmingą draudimo rizikos įvertinimui, draudimo sutartis gali būti nugrinčyta (CK 6.993 straipsnio 4 dalis, 6.1001 straipsnio 3 dalis). Kiekvienu atveju yra identifikuojama, kadangi nuo to priklauso ir teisiniai padariniai, o jie, kaip matyti, skiriasi.

Lietuvoje yra suformuota praktika, jog pareiga atskleisti informaciją įgyvendinama *duty of disclosure* principu. *Duty of disclosure* reiškia, jog šalis turi pareigą atskleisti visą reikšmingą informaciją, taip pat bet kokią esminę rizikos pasikeitimą, kad būtų apdrausta iki draudimo sutarties sudarymo momento. Bendrojoje teisėje ikisutartiniuose teisiniuose santykiuose pareiga atskleisti visą reikšmingą informaciją ir bet kokią esminę rizikos pasikeitimą prieš sutarties sudarymą turi būti įgyvendinama iki draudimo sutarties sudarymo momento¹³³. Jeigu draudėjas to nepadaro, tai tokiu atveju draudikas gali išvengti sutarties, pripažįstant šią negaliojančia *ab initio*, t. y. nuo jos sudarymo momento¹³⁴. Ši pareiga yra plati, nes bet kokia atskleista informacija turi būti išsami ir tiksli, neklaidinanti. Gali pasitaikyti atveju, kai draudėjas tam tikrą informaciją laiko nereikšminga, o draudikas atvirkščiai – kaip apsprendžiančią draudimo rizikos mastą. T. Kontautas teigia, kad CK įtvirtinta ribota atskleidimo pareiga, kadangi laikytina, kad draudėjas atskleidė esmines aplinkybes, jeigu tinkamai atsakė į klausimus draudiko parengtoje prašymo sudaryti draudimo sutartį formoje¹³⁵. Kita vertus, bet koks neteisingas faktinių visų ar dalies

---

¹³² *Ibid.* Išnaša Nr. 59, p. 92.

¹³³ THANASEGARAN, H. *Good Faith in Insurance and Takaful Contracts in Malaysia: A Comparative Perspective*: vadovėlis, Australia and Malaysia, 2016, p. 34.

¹³⁴ *Ibid.* Išnaša Nr. 133, p. 34.

¹³⁵ *Ibid.* Išnaša Nr. 59, p. 92.

duomenų pateikimas gali reikšti klaidingą informacijos pateikimą arba nepateikimą ir (arba) neatskleidimą. Taigi, skirtingai nuo įprastų sutarčių, draudimo sutartys yra *uberrimae fidei*, kurios iš esmės reikalauja šalių tapti viena kitai atviros ir nenuslėpti reikšmingų faktų.

Jungtinėje Karalystėje pareiga atskleisti informaciją (*duty of disclosure*) pakeista į sąžiningo pateikimo pareigą (*duty of fair*)¹³⁶. Didžiausios sąžiningumo pareiga iš esmės yra plati pareiga, egzistuojanti *uberrimae fidei* sutartyse, kurių rūšys yra draudimo sutartys¹³⁷. Anksčiau Jungtinės Karalystės teisėje buvo pripažįstama neribotos atskleidimo pareigos reikalavimas¹³⁸. Naujosios sąžiningos pateikimo pareigos reglamentavimas yra lankstesnis. Pareiga atskleisti informaciją (*duty of disclosure*) yra griežtesnė, kadangi numato atskleisti visą žinomą informaciją apie aplinkybes, o sąžiningo pateikimo pareiga yra lankstesnė, kadangi prieš sudarant draudimo sutartį draudėjas privalės atskleisti draudikui esminę informaciją/aplinkybes, tačiau numatyta, jog negalima pateikti jokios klaidingos rizikos. Jungtinėje Karalystėje įsigaliojęs naujasis reglamentavimas šią ikisutartinę prievolę reformuoja reikalaujantis, kad apdraustasis atskleistų visas esmines aplinkybes, kurias apdraustasis žino ar turėtų žinoti; arba pakankamai informacijos, kad apdairus draudikas galėtų pranešti apie būtinybę atlikti tolesnius tyrimus, kad būtų galima atskleisti šias esmines aplinkybes¹³⁹. Pareiga atskleisti informaciją Jungtinėse Valstijose neturi įtakos jos draudimo teisės veiksmingumui¹⁴⁰. Be kita ko, verta paminėti, kad Jungtinėse Valstijose gero tikėjimo (*good faith*) aspektas draudėjo atžvilgiu laikomas kankinančiu įsipareigojimu ir teigia, kad kiekvienoje sutartyje (ne tik draudimo) įstatymas numato sąžiningo ir sąžiningo sandorio sandorį, kuriame nustatyta, kad nė viena šalis nedaro nieko, kas kenkia kitai šaliai teisę gauti naudą, kylančią iš sutarties sąlygų¹⁴¹. Taigi, yra skirtumas, kai prašoma pateikti visą informaciją ir, kai prašoma atskleisti draudikui esminę informaciją. Nors T. Kontautas teigia, kad Lietuvoje yra numatyta ribota atskleidimo galimybė, tačiau draudikui paprašius vartotojo pateikti papildomą informaciją, vartotojas, manytina, tokią informaciją turėtų pateikti, kadangi vartotojas yra mažiau palankesnėje padėtyje ir negalėtų draudikui prieštarauti. Nors ir teigiama, kad egzistuoja ribota atskleidimo pareiga, tačiau draudikas kiekvienu konkrečiu atveju pasilieka sau teisę spręsti, ar ketina reikalauti

---

¹³⁶ *Ibid.* Išnaša Nr. 133, p. 12.

¹³⁷ *Ibid.* Išnaša Nr. 133, p. 12.

¹³⁸ *Ibid.* Išnaša Nr. 59, p. 92.

¹³⁹ Fundamental changes to insurance contract law: The Insurance Act 2015 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://united-kingdom.taylorwessing.com/en/fundamental-changes-to-insurance-contract-law-the-insurance-act-2015>>.

¹⁴⁰ *Ibid.* Išnaša Nr. 133, p. 78.

¹⁴¹ *Ibid.* Išnaša Nr. 133, p. 33.

papildomos informacijos, ar ne. Galima teigti, kad ribota atskleidimo pareiga yra tik sąlyginė, kadangi tai priklauso išimtinai nuo draudiko, kokio pobūdžio informacijos šis ketina papildomai teirautis. Atsižvelgiant į tai, kad dauguma draudimo sutarčių yra sudaromos prisijungimo būdu, tai šios specifiškos tuo, jog draudėjas pasirenka, ar jis nori sudaryti sutartį, ar ne ir pastarasis kreipiasi į draudiką, tačiau minėta, kad draudikas pasilieka sau diskreciją apspręsti, ar suteikta informacija yra pakankama ir esminė draudimo rizikai įvertinti. Neatskleidus reikalaujamos informacijos draudimo sutartis nebūtų sudaryta, todėl nuo to nukentėtų tik draudėjas, kadangi šis nebūtų apdraustas.

Apibendrinant darytina išvada, kad Lietuvos Respublikoje tiek draudėjas, tiek draudikas yra įpareigoti laikytis atskleidimo pareigos, kuri yra suprantama plačiai, tačiau, pvz., Jungtinėje Karalystėje atskleidimo pareiga nėra tokia griežta. Įstatymo leidėjas Jungtinėje Karalystėje pastebėjo, jog tam tikros informacijos neatskleidimas ar netinkamas atskleidimas išbalansuoja draudimo sutarties šalių santykių pusiausvyrą. Draudikui Jungtinėje Karalystėje sunkiau pripažinti draudimo sutartį negaliojančia, nei Lietuvoje, kadangi reikalaujamas informacijos atskleidimas nėra toks griežtas. Nereikalaujama pateikti visos informacijos, o reikalaujama pateikti esminę. Šios sąvokos „visą informaciją“ ir „esminę informaciją“ yra skirtingos ir gali sukelti ir skirtingas teises pasekmes, kadangi sunkiau draudikui įrodyti sutarties negaliojimo pagrindą.

T. Kontautas papildomai išskiria ir kitas draudėjo pareigas, t. y. pareigą imtis priemonių žalai sumažinti¹⁴². Ši pareiga kyla iš CK 6.1013 straipsnio 1 dalies, kuriame numatyta, jog, įvykus draudžiamajam įvykiui, draudėjas turi imtis jam prieinamų protingų priemonių galimai žalai sumažinti, laikydamasis draudimo nurodymų, jeigu tokie nurodymai draudėjui buvo duoti.

Darbo autorės nuomone, pagrindinė draudėjo teisė yra nutraukti ir atsisakyti draudimo sutarties, ši teisė numatyta CK 6.1009 straipsnyje. Nors ši teisė įsigalioja nuo draudimo sutarties sudarymo, o ne ikisutartiniuose santykiuose, tačiau, manytina, jog šios teisės turinį derėtų analizuoti plačiau, kadangi yra spragų šioje vietoje. Minėta, jog draudikas, prieš sudarydamas draudimo sutartį draudiko paruoštoje internetinėje platformoje, siunčia informacinio pobūdžio dokumentą, kuriame numatyta kliento teisė nutraukti sutartį prieš 15 dienų raštu įspėjus draudimo bendrovę iki numatomo draudimo sutarties nutraukimo dienos. Teigiama, kad vartotojas privalo atlyginti verslininkui proporcingai už paslaugas, suteiktas iki to momento, kai vartotojas pateikė verslininkui pranešimą apie sutarties atsisakymą, o suma, kurią vartotojas turi sumokėti verslininkui,

---

¹⁴² *Ibid.* Išnaša Nr. 59, p. 133.

apskaičiuojama proporcingai pagal suteiktų paslaugų vertę vadovaujantis sutartyje nustatyta bendra kaina¹⁴³. Tačiau su šia pozicija negalima sutikti. CK 6.228¹⁰ straipsnio 1 dalyje numatyta, jog vartotojas turi teisę, nenurodydamas priežasties ir nepatirdamas kitų, negu nustatyta CK 6.228¹¹ straipsnyje, išlaidų, per 14 dienų atsisakyti nuotolinės sutarties ar ne prekybos patalpose sudarytos sutarties, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje numatytas išimtis. Verslininkas nedelsdamas ir ne vėliau kaip per 14 dienų nuo tos dienos, kurią jis gavo vartotojo pranešimą apie sutarties atsisakymą, turi grąžinti vartotojui visas šio sumokėtas sumas, įskaitant vartotojo apmokėtas prekių pristatymo išlaidas. Grąžindamas vartotojui visas sumokėtas sumas, verslininkas turi naudoti tokį pat mokėjimo būdą, kokį naudojo vartotojas mokėdamas verslininkui, nebent vartotojas aiškiai sutiko dėl kitokio būdo ir jeigu vartotojas nepatiria jokių kitų papildomų išlaidų. Pabrėžtina, kad teisė atsisakyti ir teisė nutraukti sutartį turi būti traktuotinos skirtingai. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos bankas savo sprendime pabrėžė, jog sudarant draudimo sutartį nuotoliniu būdu, t. y. internete, draudikui kilo pareiga taikyti ne Transporto priemonės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – **TPVCAPDI**) 7 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas TPVCAPD sutarties nutraukimo, o teisės aktuose nustatytas ryšio priemonėmis sudarytos TPVCAPD sutarties atsisakymo sąlygas¹⁴⁴. Pirmiausia, teisė atsisakyti nuotolinės sutarties kyla iš CK 6.228¹⁰ straipsnio per 14 dienų (išimties nustatytos tik gyvybės draudimo ir pensijų kaupimo sutarties atsisakymo atveju, nustatant 30 dienų šių sutarčių atsisakymo terminą), kai nenurodant aplinkybių ir nepatiriant išlaidų galima atsisakyti sutarties. Sutiktina su Lietuvos banko sprendime išdėstyta pozicija, jog vartotojas teisę atsisakyti sutarties įgyjama tada, kai nėra praleistas 14 kalendorinių dienų terminas nuo nuotolinės sutarties sudarymo¹⁴⁵. Nuotolinės sutarties sudarymo momentas taip pat yra svarbus šiuo atveju ir keliantis problemų, kadangi nuotoliniu būdu sudaroma sutartis įsigalioja nuo įmokos sumokėjimo arba sutartyje nurodyto termino. Pasitaiko atveju, kai pavedimas per banką vėluoja, o įvykis įvyksta būtent tuo metu, kai dar nėra aiškus draudimo sutarties įsigaliojimo momentas ir nuo to priklauso draudimo išmokos išmokėjimo faktas, taigi, galima teigti, jog draudimo sutarties sudarymo momentas, kai sudaroma sutartis elektroniniu būdu, taip pat kelia problemų. Taigi, teisė atsisakyti draudimo sutarties draudėjas turi per 14 dienų nuo draudimo sutarties sudarymo momento. Minėtoje ginčo byloje Nr. 2017-01073 pripažino, jog vykdymo ir administracinės išlaidos

---

¹⁴³ Vartotojo pagrindinės teisės sudarius draudimo sutartį [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.draudi.lt/j%C5%ABs%C5%B3-kaip-vartotojo-pagrindin%C4%97s-teis%C4%97s-sudarius-draudimo-suart%C4%AF>>.

¹⁴⁴ *Ibid.* Išnaša Nr. 20.

¹⁴⁵ *Ibid.* Išnaša Nr. 20.

gali būti išskaičiuojamos tik draudimo sutarties nutraukimo atveju. Taigi, vartotojo teisė atsisakyti sutarties turi būti pareiškama per 14 dienų nuo sutarties sudarymo momento, be kita ko, turi būti laikomasi ir kreipimosi dėl atsisakymo nustatytų formos reikalavimų. Taigi, atkreiptinas dėmesys, kad sprendžiant, jog pasitaiko atvejų, kai draudikai išskaičiuoja administravimo ir vykdymo išlaidas net ir tuo atveju, kai draudėjas turi teisę nepatirdamas nuostolių atsisakyti sutarties per 14 dienų, todėl laikytina, jog ši teisė turi būti aiškiau išdėstyta vartotojui. Atsisakius sutarties vartotojas turi teisę atgauti visą sumą, kurią sumokėjo, o siekiant nutraukti draudimo sutartį draudikas turi teisę išskaičiuoti administracines ir vykdymo išlaidas, tačiau, kaip ir buvo minėta anksčiau, nėra pateikiama informacija, kaip tiksliai yra išskaičiuojamos tokios išlaidos ir kokia proporcija yra taikoma.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Įstatymo leidėjas yra įtvirtinęs pareigą supažindinti draudėją su draudimo taisyklėmis ir individualiomis sąlygomis, jeigu jos yra, tačiau ši draudikui priskirta prievolė nėra visada tinkamai įgyvendinama. Draudikas ne tik neišduoda draudimo taisyklių po sutarties sudarymo, bet ir neatsiunčia prieš sutarties sudarymą su jomis susipažinti. Atkreiptinas teismų dėmesys, jog draudimo sąlygų įteikimas sumokant draudimo sutarties kainą nėra tinkamas, todėl derėtų prašyti įrodymo, jog draudikas įrodytų tinkamai įvykdęs savo pareigą.
2. Lietuvoje draudikas neįpareigoja pasirašyti draudėjo elektroninėje draudimo sutartyje, t. y. patvirtinti draudimo sutarties sudarymą automatizuotu būdu. Sektina geroji Jungtinių Amerikos Valstijų praktika, kai draudimo sutarčių sudarymas patvirtinamas specialioje dokumentų pasirašymo sistemoje, todėl siūlytina draudikams naudotis gerąja Jungtinių Amerikos Valstijų praktika.
3. Naujasis Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo pakeitimas, kuris numato, jog yra pakankama informuoti vartotoją, pateikiant nuorodą į draudimo taisykles, darbo autorės nuomone, yra netinkamas ir nepakankamas. Vien tik nuorodos pateikimas nėra pakankamas vartotojo informavimas, kadangi, kaip teisingai nurodė ESTT, pateikta nuoroda nekvalifikuotina nei kaip tinkamas pateikimas vartotojui, nei gavimas, be to, iškyla pagrįsta vienašališko sąlygų pakeitimo ir redagavimo tikimybė, o pakeitus vartotojas gali būti neinformuojamas apie tai.

SUMMARY

Insurance is not only a form of business, but a unified combination of economic, financial and social relations, as it involves offering consumer protection services to those in distress. However, the range of online insurance products poses certain legal problems associated with pre-contractual relationships.

An insurance contract is a unique contract concluded by a policyholder and an insurer. The unique nature of these contracts stems from the policyholder's position as the weaker party in comparison with the insurer, as well as from the demand for the policyholder to fulfill their obligations to the best of their capacity even in cases where the insurer fails to properly fulfill their respective statutory obligations.

The legislator who has created the existing legal regulations has established that the policyholder and the insurer have mutual rights and obligations and that the fulfillment thereof is mandatory. Prior to concluding the insurance contract, the insurer is required to familiarize the policyholder with the terms and conditions thereof, but this is a mere legal fiction which is not implemented in actual mutual relations. Despite efforts to present insurance rules and non-standard conditions in a more appropriate manner, these efforts have so far been unsuccessful. A reference to a particular document which is integral to the insurance contract is insufficient for providing the customer with an appropriate amount of information. Such a position is expressed, *inter alia*, in the case-law, which, in the author's opinion, must be adhered to.

In addition, insurance contracts concluded by electronic means often fall short of another requirement, in that they lack of proper verification. Along with the due expression of the party's will, appropriate verification implies the electronic equivalent of the traditional signature, known as an electronic signature, which is used to verify the document's authenticity. Proper authentication with an electronic signature would prevent identity theft for the purpose of engaging in illicit action. Although the policyholder is interested in safeguarding their insurance cover, this does not necessarily mean that their identity, as well as that of any other person, should be presumed. These have also been expressed by overseas authors and are believed to be correct, since, before a person's identity is properly verified, the insurer cannot be certain that they are dealing with the same individual. The problem is that insurers do not demand proper identity verification while concluding contracts by electronic (automated) means, i.e. they do not require the contract to be confirmed with an electronic signature.

Thus, the fact that an insurance contract has been concluded in an automated manner means, first and foremost, that its legal force cannot be called into question merely because it was drawn up electronically. Secondly, a document prepared by electronic means is subject to the same legal principles as one that was prepared physically. It should be noted that insurers frequently fail to perform their duties properly, whereas policyholders are required to provide as much detail as possible. Thirdly, an insurance contract may be concluded without any physical interaction between individuals.

Among other things, insurance contracts with consumers may be concluded by logging into an online system, which has resulted in a decline in the policyholder's role in the insurance relationship owing to their inability to influence the content of the standard terms and conditions. Nevertheless, the legislator is ready to protect policyholder rights using the safeguards provided for in the relevant legislation.

To summarize, an insurance contract is a unique contract between the policyholder and the insurer. In the event that the insurance contract is concluded in an automated manner, the parties are not exempted from performing their duties. There are problems with concluding insurance contracts by automated means not only by e-mail, but also directly on the insurer's website.

SANTRAUKA

Draudimas yra ne tik verslo forma, bet ir ekonominių, finansinių ir socialinių santykių visuma, nes jis teikia paslaugas nelaimės ištiktiems asmenims, kurios būna suteikiamos apdraustiesiems vartotojų apsaugos forma. Kita vertus, internetu teikiamų draudimo produktų asortimentas kelia teisinių problemų, susijusių su ikisutartiniais santykiais.

Draudimo sutartis yra specifinė sutartis tarp draudėjo ir draudiko. Jos specifiškumą lemia ne tik tai, kad draudėjas, palyginus su draudiku, yra silpnesnioji šalis, bet ir tai, jog draudikas reikalauja maksimalaus pareigų įgyvendinimo iš draudėjo net ir tuo atveju, jei jis pats tinkamai neįgyvendina įstatyme nustatytų pareigų.

Įstatymų leidėjas, kūręs teisinį reglamentavimą, numatė, kad draudėjas ir draudikas turi teises ir pareigas vienas kitam, kurių įvykdymas yra privalomas. Reikalaujama, kad draudikas supažindintų draudėją su draudimo sutarties sąlygomis prieš sudarant draudimo sutartį, tačiau tai tėra tik teisinė fikcija, kuri nėra įgyvendinama realiuose tarpusavio santykiuose. Nepaisant pastangų užtikrinti tinkamą draudimo taisyklių ir nestandartinių sąlygų įteikimą, šios pastangos iki šiol nebuvo sėkmingos. Nuorodos į konkretų dokumentą, kuris yra sudėtinė draudimo sutarties dalis, pateikimas nėra pakankamas vartotojo informavimas. Tokia pozicija, be kita ko, išreikšta ir teismų praktikoje, kuri darbo autorė mano esančią sektiną.

Be to, elektroniniu būdu sudaromos draudimo sutartys dažnai neatitinka ir kito reikalavimo, t. y. trūksta tinkamo patvirtinimo. Tinkamas patvirtinimas numato ne tik tinkamą šalies valios išraišką, bet ir klasikinio parašo elektroninį atitikmenį, pvz., elektroninį šalies parašą, kurio dėka patvirtinamas dokumentas. Tinkamas šalies tapatybės patvirtinimas elektroniniu parašu užkirstų kelią šio asmens tapatybės naudojimui neteisėtiems veiksams atlikti. Nors draudėjas pats yra suinteresuotas savo draudimo apsauga, tai nebūtinai reiškia, jog asmens tapatybė turi būti preziumuojama. Šie nuogastavimai yra išsakyti ir užsienio autorių ir, manytina, yra teisingi, kadangi, kol asmens tapatybė nėra tinkamai patvirtinta, tol draudikas negali būti įsitikinęs, kad kalbama apie tą patį konkretų asmenį. Problema glūdi tame, jog draudikai, sudarydami sutartis elektroniniu (automatizuotu) būdu, nereikalauja tinkamo asmens tapatybės patvirtinimo, t.y. pasirašyti draudimo sutarties, pvz., elektroniniu parašu.

Taigi, automatizuotas draudimo sutarties sudarymas, visų pirma, reiškia, kad jos galia negali būti kvestionuojama vien todėl, jog ji buvo sudaryta elektroninių ryšių priemonių dėka. Antra, dokumentui, sudarytam elektroniniu būdu, taikomi tie patys teisiniai principai,

kaip ir dokumentui, kuris buvo sudarytas fiziniu būdu. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog draudikai neretai neatlieka savo pareigų tinkamai, tačiau iš draudėjų yra reikalaujama pateikti kuo daugiau ir kuo išsamesnės informacijos. Trečia, draudimo sutartis gali būti sudaryta ir be fizinio asmenų susitikimo.

Be kita ko, draudimo sutartys su vartotojais būna sudaromos prisijungimo būdu, kas lemia vis silpnesnį draudėjo vaidmenį draudimo teisiniuose santykiuose, kadangi pastarasis negali daryti įtakos standartinių sąlygų turiniui. Nepaisant to, įstatymų leidėjas yra pasiruošęs ginti draudėją numatytais apsaugos mechanizmais.

Apibendrinant, draudimo sutartis yra specifinė sutartis tarp draudėjo ir draudiko. Tais atvejais, kai draudimo sutartis sudaroma automatizuotu būdu, šalys nėra atleidžiamos nuo pareigų vykdymo. Yra problemų sudarant draudimo sutartis automatizuotu būdu ne tik elektroniniu paštu, bet ir tiesiogiai draudiko internetiniame puslapyje.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

I. Norminiai teisės aktai:

Tarptautiniai:

1. 2016 m. birželio 7 d. Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo, OL C 326/47.
2. 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas).
3. 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 910/2014 dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje, kuriuo panaikinama Direktyva 1999/93/EB OL 2014 L 257, p. 73.
4. 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES dėl vartotojų teisių, OL 2011 L 304.
5. 2010 m. kovo 30 d. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, OL C 83/389.
6. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“).

Nacionaliniai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 74-2262.
3. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 22-804.
4. Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2014, nr. 21281.
5. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2003, nr. 94-4246.
6. Lietuvos Respublikos elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2018, nr. 7474.
7. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2004, nr. 69-2382).

8. Lietuvos Respublikos informacinės visuomenės paslaugų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2006, nr. 65-2380.
9. Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2007, nr. 12-488.

II. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo doktrina:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. vasario 3 d. nutarimas „Dėl transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo išmokų už neturtinę žalą“.

2. Specialioji literatūra

Vadovėliai ir moksliniai straipsniai:

1. AMBRASIENĖ, D. *et al.*, *Civilinė teisė: Prievolių teisė*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009.
2. CIVILKA, M. Elektroninės komercijos teisiniai aspektai: bendrieji klausimai, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Informatikos teisės centras, 2002.
3. DAMBRAUSKAITĖ, A. *et. al.* Lyginamoji sutarčių teisė: vadovėlis. Vilnius, Justitia, 2013.
4. KIŠKIS, M., *et. al.* Teisės informatika ir informatikos teisė: vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2006.
5. MIKELĖNAS, V.; VILEITA, A.; ir TAMINSKAS, A. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos. Vilnius: Justitia, 2001.
6. MIKELĖNAS, V. *Sutarčių teisė: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 1996.
7. MIKELĖNAS, V., MIZARAS, V. *et. al.* Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė. Vilnius: Justitia, 2003.
8. SAULIŪNAS, D. *et. al.* Informacinių technologijų teisė, NVO Teisės institutas, Vilnius, 2004.
9. ŠTITILIS, D. *Interneto ir technologijų teisė: teisinis asmens identifikavimo elektroninėje erdvėje reguliavimas*, MRU, 2016.
10. ZAVECKAS, K. *Uberrimae fidei principio turinys draudimo sutartiniuose teisiniuose santykiuose*. Vilnius: Jurisprudencija, 2007.
11. AUDUN, J., TORLEIV, M. Identity and privacy in the internet age. 14 th Nordic Conference of secure IT systems, NordSec, Oslo, Norway, 2009.
12. BRAZELL, L. *Electronic signatures law and regulation*, London, 2004.

13. CHISSICK, M., KELMAN, A. *Electronic commerce: law and practice*. Third edition, London Sweet and Maxwell, 2002.
14. FLANAGAN, A. *E-commerce: the regulation of insurance in the age of the internet*. Research Handbook on International Insurance Law and Regulation, University of London, UK, 2011.
15. GELLMANT, R., DIXON, P. *Online privacy: a reference handbook*, United States. I. Dixon, Pam. II. Title, 2011.
16. LAWRY, J., RAWLINGS, P. *Insurance law: Doctrines and Principles*, second edition: oxford and portland, oregon, 2005.
17. MASON, S. *Electronic signatures in law*. New York, 2012.
18. THANASEGARAN, H. *Good Faith in Insurance and Takaful Contracts in Malaysia: A Comparative Perspective*: vadovėlis, Australia and Malaysia, 2016.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2012 m. liepos 5 d. sprendimas *Content Services*, C-49/11, EU:C:2012:419, 37 punktas.
2. 2012 m. kovo 6 d. Generalinio advokato *P. Mengozzi* išvada byloje Nr. C-49/11.
3. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2010 m. birželio 25 d. sprendimas *MIP Metro Group Intellectual Property GmbH & Co. KG* T-407/08.
4. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2003 m. balančio 8 d. sprendimas *Pippig Augenoptik GmbH & Co. KG prieš Hartlauer Handelsgesellschaft mbH ir Verlassenschaft nach dem verstorbenen Franz Josef Hartlauer* C-44/01.
- 5.

Teismų praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje pagal *J. S. ir D. S. V AB „ERGO Insurance SE“*, Nr. e3K-3-9-695/2018.
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų teisėjų kolegija. 2018 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje bankrutuojančios kredito unijos „*Vilniaus kreditas*“ v. draudimo bendrovė „*If P&C Insurance AS*“, Nr. e3K-3-91-1075/2018.
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje *D. P. v. AB „Lietuvos draudimas“*, Nr. e3K-3-426-684/2017.

4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 25 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Citadele faktoringas ir lizingas“ V. UADB „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-164-695/2016.
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. liepos 15 d. nutartis civilinėje byloje AAS „Gjensidige Baltic“ v. V. J. ir V. J. v. AAS „Gjensidige Baltic“, Nr. e3K-3-380-969/2016. *Teismų praktika*. 2016, 46, p. 105-123.
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje A. N. v. „ERGO Insurance SE“, Nr. 3K-3-424-701/2016.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje D. G. v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-691-313/2015.
8. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. kovo 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB DK „PZU Lietuva“ v. UAB „Modus“, Nr. 2A-398-555/2013.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2013 m. liepos 26 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Lestrama“ v. AAS „Gjensidige Baltic“, Nr. 3K-3-407/2013.
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. sausio 31 d. nutartis civilinėje byloje AB „Detonas“ v. UAB „Balti tehnika“, UADB „Industrijos garantas“, Nr. 3K-3-16/2011.
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 24 d. Vartotojų teisių apsauga vartojimo sutartiniuose santykiuose: teisinio reguliavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. 30. *Teismų praktika*. 2009, 30.
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. vasario 29 d. nutartis civilinėje byloje DNSB v. AB „Grigiškės“, Nr. 3K-3-211/2008.
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2008 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Interselas“ v. UAB „IF draudimas“, Nr. 3K-3-518/2008.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų teisėjų kolegija. 2008 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Tele2“ v. IĮ „Rogrinta“, Nr. 3K-3-579/2008.
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje UAB „If draudimas“ v. UAB „Portolitus“, P.V. firmai, AB „Lietuvos draudimas“, Nr. 3K-3-536/2007. *Teismų praktika*. 2007, 29.

16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2006 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje S. D.v. UAB DK „PZU Lietuva“, Nr. 3K-3-689/2006.
17. Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų teisėjų kolegija. 2018 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje A. S. v. AB „Lietuvos draudimas“, Nr. e2A-160-198/2018.

Kiti šaltiniai:

18. 2004 m. UNIDROIT *Principles of international commercial contracts* [interaktyvus].[žiūrėta 2018 m. lapkričio 12 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.unidroit.org/english/principles/contracts/principles2004/integralversionprinciples2004-e.pdf>>.
19. 2015 m. Didžiosios Britanijos Draudimo įstatymo 7 straipsnio 1 dalis [interaktyvus].[žiūrėta 2019 m. kovo 24 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/4?view=extent>>.
20. 2018 m. birželio 12 d. Lietuvos banko valdybos nutarimas Nr. 03-91 „Dėl informacijos, kurią draudimo produktų platintojai turi teikti draudėjams, atskleidimo taisyklių patvirtinimo“. *Teisės aktų registras*, 2018-06-14, Nr. 2018-09868.
21. Būsto draudimo taisyklės [interaktyvus].[žiūrėta 2019 m. balandžio 7 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.ld.lt/sites/default/files/67_Busto%20draudimo%20taisykles_red%202016%2005.pdf>.
22. Dokumentų pasirašymo sistema [interaktyvus].[žiūrėta 2019 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <<https://smallpdf.com/sign-pdf>>.
23. Draudiko pateikiamas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo informaciniu dokumentas [interaktyvus].[žiūrėta 2019 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.draudimas.lt/draudimo-taisykles/seesam/mtpl_ipid.pdf>.
24. Draudikų internetinis puslapis su bendraisiais pasiūlymais [interaktyvus].[žiūrėta 2019 m. vasario 17 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.draudimas.lt/>>.
25. Draudimo rinkoje – sumažėjusios kainos ir daugiau apsaugos vartotojams. [interaktyvus].[žiūrėta 2018 m. gruodžio 11 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.lb.lt/lt/naujienos/draudimo-rinkoje-sumazejusios-kainos-ir-daugiau-apsaugos-vartotojams>>.
26. Fundamental changes to insurance contract law: The Insurance Act 2015 [interaktyvus].[žiūrėta 2019 m. kovo 29 d.]. Prieiga per internetą: <<https://united->

kingdom.taylorwessing.com/en/fundamental-changes-to-insurance-contract-law-the-insurance-act-2015>.

27. Galimybė sudaryti draudimo sutartis neišėjus iš namų: privalumai ir trūkumai. [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. rugsėjo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.draudi.lt/galimyb%C4%97-sudaryti-draudimo-sutartis-nei%C5%A1%C4%97jus-i%C5%A1-nam%C5%B3-privalumai-ir-tr%C5%ABkumai>>.

28. Lietuvių kalbos žodynas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 7 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.lkz.lt/Visas.asp?zodis=sutartinis&lns=-1&les=-1&id=24259110000>>.

29. Lietuvos bankas. Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčai [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.lb.lt/lt/vartotoju-ir-finansu-rinkos-dalyviu-gincaihttps://www.lb.lt/lt/vartotoju-ir-finansu-rinkos-dalyviu-gincai>>.

30. Lietuvos banko priežiūros tarnybos sprendimas. 2017 m. lapkričio 2 d. G. A. ir ERGO Insurance SE, ginčo byla Nr. 2018-00990 (Nr. 242-370) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.lb.lt/lt/frd-gincai-su-vartotojais/view_dispute?id=3848>.

31. Lietuvos banko priežiūros tarnybos sprendimas. 2018 m. rugsėjo 5 d. M. K. ir ADB „Compensa vienna insurance group“, ginčo byla Nr. 2018-00990 (Nr. 242-370).

32. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 17 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.nsc.vrm.lt/faq.htm>>.

33. Lietuvos statistikos departamentas. Interneto naudojimas finansiniais tikslais 2016–2018 m. [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 26 d.]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=32060>>.

34. Ne gyvybės draudimo sutarčių sudarymo gairės [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 16 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.bta.lt/userfiles/files/Ne%20gyvybes%20draudimo%20sutarciu%20sudarymo%20gaires.pdf>>.

35. Patvirtintos ne gyvybės sutarčių sudarymo gairės [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. sausio 1 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.draudikai.lt/lt/naujienos/patvirtintos-ne-gyvybes-draudimo-sutarciu-sudarymo-gaires>>.

36. Sveikatos draudimo taisyklės [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.ld.lt/sites/default/files/Sveikatos%20draudimo%20taisykles.pdf>>.

37. Tarptautinių žodžių žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 21 d.]. Prieiga per internetą: <zodziai.lt>.

38. Terminų žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 22 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/I/identitetas>>.
39. ÜNAN, S. *Some problems related to online conclusion of insurance contracts* [interaktyvus]. [žiūrėta 2018 m. lapkričio 16 d.]. Prieiga per internetą: <<https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/25-Samim-ÜNAN-1.pdf>>.
40. Vartotojo pagrindinės teisės sudarius draudimo sutartį [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 6 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.draudi.lt/j%C5%ABs%C5%B3-kaip-vartotojo-pagrindin%C4%97s-teis%C4%97s-sudarius-draudimo-sutart%C4%AF>>.